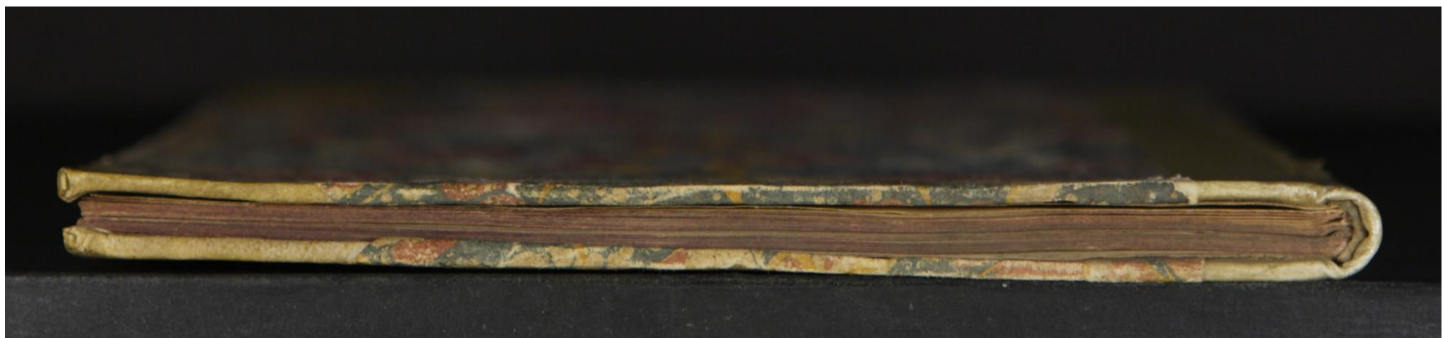
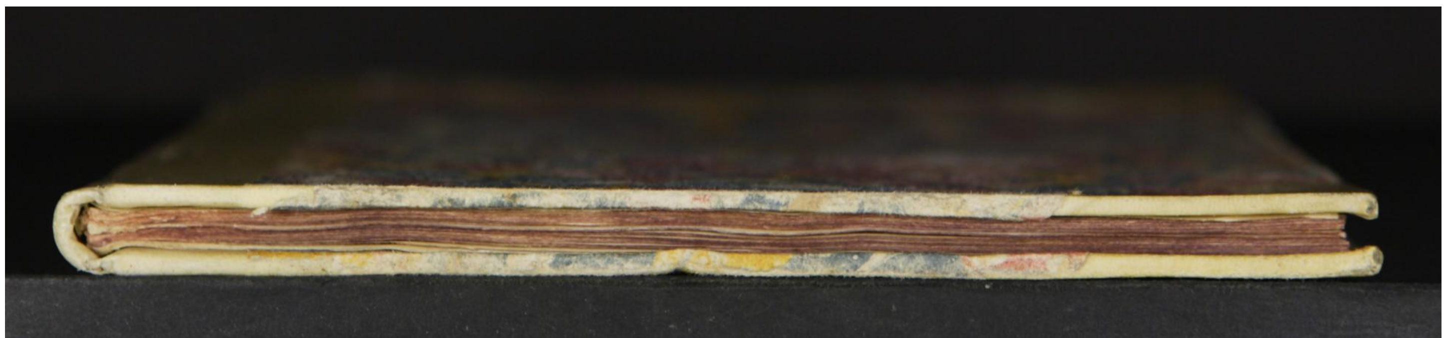
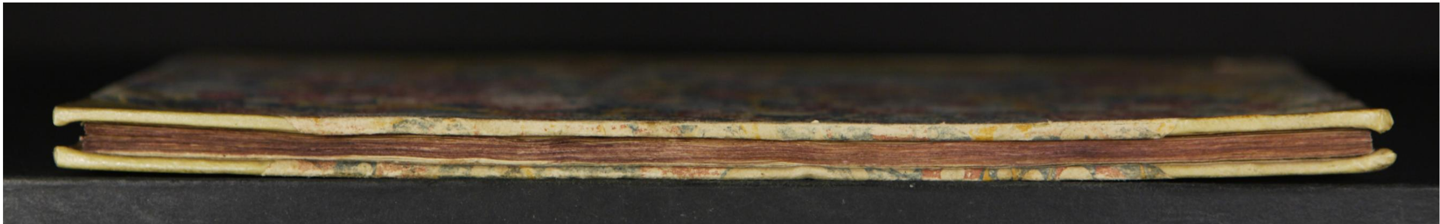

LIBER
DESIDE
RATUS

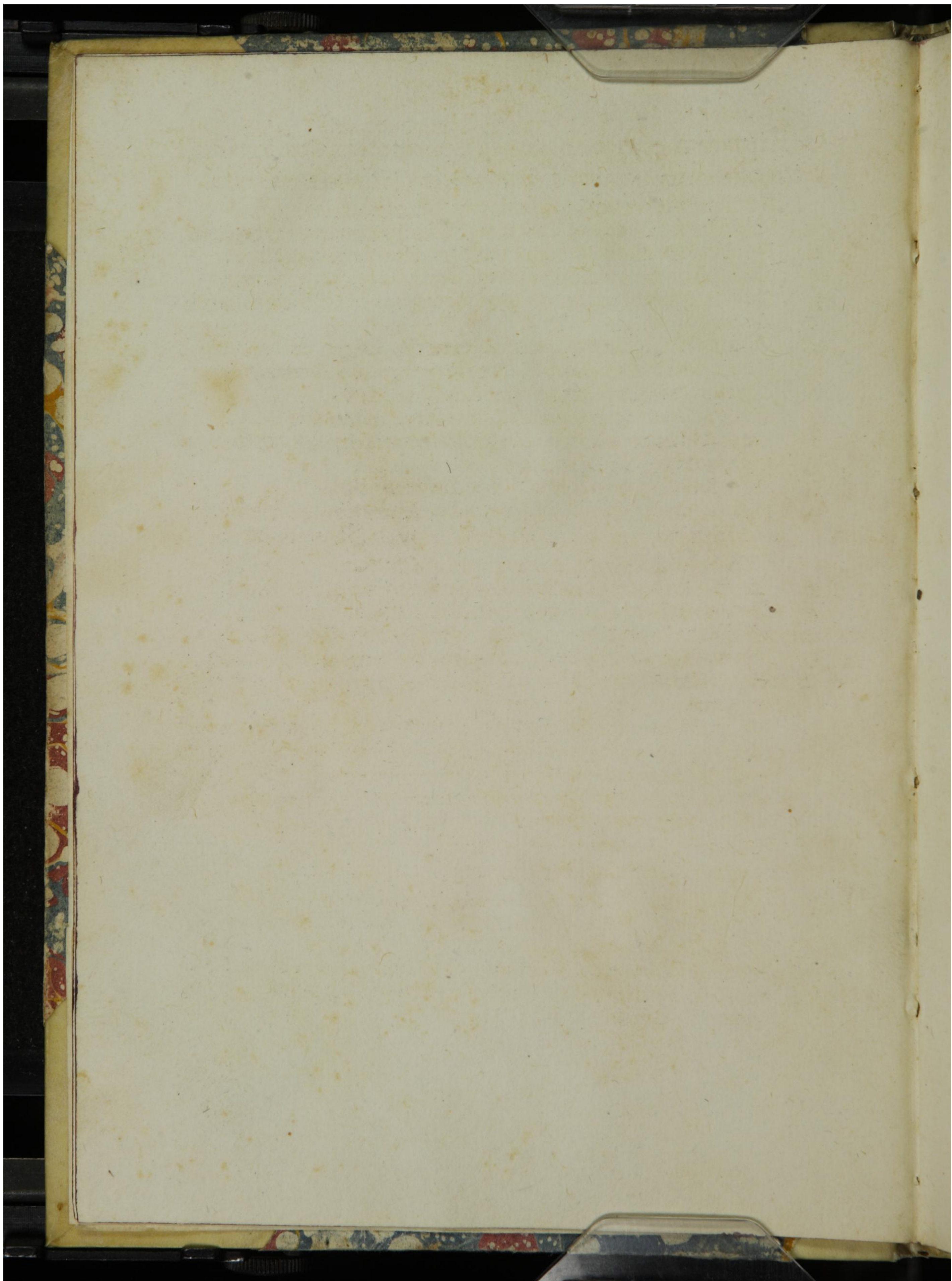

Reichling 796

Liber desideratus super celestium mo-
tuum indagatione sine calculo.

Equatorii celeſtis motus ſine calculo. utilitatum tabula cum canonum particularium titulis. Feliciter incipit.

Et hic Finis titulorum canonum particularium libri desiderati sup celestium motuum indagatione sine calculo. in honorē conditoris oīum. qui & nos cōseruare dignetur in euū. Amē.

Prologus.

Quamq̃ liberalium artium precipua Astrorum scientia ex ipsius ĩpassi bilis incorruptibilisq́ʒ subiecti consideratione sit peculiaris mira & dignis sima. Ex sydeꝝ tantoꝝ diuersarum magnitudinũ. motuum atqʒ distantiaꝝ ptractatione delectabilis. ac in primo gradu certitudinis collocata. Etiá ex naturalibus effectibus ꝑ causas primas prenoscẽdis. cõpẽdiosa nec nõ mor talibus utilima. Mũdanas náqʒ uanitates reuelat. despicit. & contẽpnit. Mẽ tem etiá humaná & rectá. post tantarum reꝝ admirationẽ ad celestẽ regio nẽ eleuat & dirigit. & tandẽ in excelsi creatoris agnitionẽ ex suis gloriosis effectibus uiá prestat. aperit. & deducit. Verũtamẽ ex eius theorice gra ui. nimiaqʒ forsan difficultate. & tantaꝝ calculationũ uaria tediosaqʒ proli xitate. Necnõ quorundá pronosticatiõis partis temerario presumptiõisqʒ uicio limites excedentiũ. hec scientiaꝝ excellẽtissima offensam patitur & repulsam. ꝑ paucis enĩ theoricis existentibus numero. pauciores sunt q pe nosos illos calculationũ intollerabiles labores aggredi appetant. tantumqʒ sufferre iugũ ꝑpetiantur. Ignari uero speculatiue ꝓpter reꝝ multitudinem atqʒ uarietatẽ in tantorũ numeroꝝ diuersarũ tabularum amplexibus cito uacillant sepeqʒ deficiũt. q aut studium cogunt̃ deserere aut labore magno multa cũ diffidẽtia serius ad id eos ꝑduci cõtingit. ad quod leuiori stilo no stra ĩdustria ducti facilius poterũt ĩtroduci. Vnde & eos q ad iudiciariá par tẽ ꝓcedere nitunt̃. ex tedioso nimis falsoqʒ forsan calculo. necessario suis ĩ ꝓnosticis errare cõtingit. licet huiusce rei ꝑspicui sint cognitores. Cũ par uus error in principio semꝑ fit maximus in fine. primo celi & mundi.

Vnde in ꝓnosticis qbusdam palá impressis. qdá plurimoꝝ accidentiũ maloꝝ futuroꝝ dicit euentũ. Fundamentũ sumẽs ex coniunctione duorũ planetaꝝ maliuoloꝝ saturni uidelicet & martis in. 9. gradu scorpii. anno xp̃i saluatoris. 1485. ultima nouẽbris. quod tamẽ aliter fuisse cõperit̃. Ná ea dem die saturnus in qnto gradu sagittarii. Mars uero in. 29. gradu Scorpii sunt inuenti. sicqʒ illoꝝ coniunctio illa die fieri non posse sed factá potius fuisse nona die decembris eiusdẽ anni in sexto gradu sagittarii.

Est & alter qui messie iudeoꝝ apparitionis tẽpus cõiecturás ex magna coniunctione saturni & iouis. Similiter martis & ueneris in 2ª facie cancri in medio celi. anno gratie currẽte millesimo qngẽtesimo quarto. nona die iunii. hora uicesimatertia. minutis. 54. post meridiẽ. di. equatis. fateor qdẽ de saturno & ioue simul tunc iunctis uerũ esse. sed mars in gradu uicesimo quĩto leonis in domo duodecima. uenus uero in gradu uicesimo sexto tau ri in octaua domo ueraciter collocant̃. Vnde hos uiros licet magnaꝝ scien tiarũ ex eoꝝ stilo ac modo scribendi laudandos esse sentio. uerũ ex errãte

calculo conclusiones quas recitant in ferre non possunt.hii tamen errores non ex ignorátia.sed quadá in aduertentia aut tabularũ forsan falsitate potius contigisse uidentur licet uerũ tẽpus apparitionis antixpi.ex astris inuestigari posse credere nõ.ualeo. Insup sunt & alii nõ predictis litterarũ uiris similes sed ignorantes temerariiq͡ȝ numero infiniti.quo℞ intellectus cũ huius scientie uerá radicẽ attingere nequeát.pleriq͡ȝ aliis se dant artibus exceptiuis qui sub umbra uere astrologie. plurima uana ĩfinitaq͡ȝ mẽdosa mortalibus garrulant & illudunt.Solo namq͡ȝ uisu ac uultus hominũ manus inspiciẽtes nitunť tp̃s ac qualitatẽ hoĩs uite mortisq͡ȝ determinare. uni suspendiũ alteri fluminis demersionẽ.qbusdam.30.dierũ terminũ assignantes aliis dies paucissimos aliis plus & alteris minus. secundũ enim q͡ȝ mẽtis eorũ cecitati occurit interius.ita & exterius linguá acuentes ꝓferũt inpauido:nullo rationis freno sua dicta cõprimentes.nec ullo sillogistico discursu p̃cedente.sicut quosdá in hac regione fuisse nouimus quo℞ superstitiones actusq͡ȝ suos nephandos & a b hominabiles.tam palá q̃ occulte fide digno℞ relatu patrantes sub silentio quodá potius pcurrere melius uidetur.q̃ ipsorum scelera forsan uanis inutiliter reuelare.

Horum igiť errorũ abhominabilium occasionem ab omnibus euitare.huiusq͡ȝ scientie difficultatibus ac tediosis calculationũ laboribus q̃tum mortalibus cõcessum sit subuenire & succurrere desiderans.id pauculũ qđ ab oĩum largitore piissimo mihi ĩdigno gratis est datũ.Iustissimũ ac equũ arbitror exponere luci. & hunc libellũ nõ modica tamen difficultate licet inuentũ & compilatum non fore celandum sed q̃tum possibile sit mortalibus exhibendum simul & cõmunicandum.pluribus ac diuersis mathematicis instrumentis fulcitum.quibus mediantibus poterit scientiarum amator quisq͡ȝ ad celestium motuum noticiam planetarũq͡ȝ uero℞ loco℞.ascendentiũ graduũ & signo℞.ac cuspidũ.12.domorũ equationũ inuentionẽ.ullo sine calculo ad quácunq͡ȝ regionẽ quodcunq͡ȝ ue tẽpus placuerit.facilime p̃uenire.Et si nõ ad tantá minutorũ ac secundo℞ precisionẽ quátá p tabula℞ prolixas tediosasq͡ȝ calculationes attingere possumus.Cum instrumenta quantitate sint parua.ut pondere leuiora reddantur.unde minuta graduũ sic distinctim discerni nõ possunt.

Securius tamen ac perceptibilius sensu.multoq͡ȝ facilius p hũc librum ad supradictorum noticiá deuenire contingit.Ná in octo aut nouẽ dierum tẽpore.per hũc modũ inquisitor diligens. multo plura clarioriq͡ȝ uia q̃ per tabularũ longas operatiões unins aut duorum aut plurium forsan annorum spacio in hiis motibus percipere poterit. unus tamen altero citius alteroq͡ȝ tardius secũdũ cuiuslibet ingenii uariam capacitatem. & licet alias

similem fere librum certis meis amicis communicauerim . non tamen ita complete nec aperte. ut in hoc libro desiderato.

Vnde non mireris. quoniā hāc portam tibi clausam. geometricis proportionibus quātitatis orbis tēporisq; motus cuiuslibet planete ad suum epiciclum cū debita centri distantia cuiuslibet orbis ecentrici magni & equātis in augibus suis a centro mundi ac etiā corporis planeta a centro epicicli. summa cum diligentia conatus sum aperire uelut huius scientie professoribus ac secretariis clare ac apertissime notescit.

Amplā preclaram atq; facilimā uiam ostendens. qua scientiam hanc dignissimam. manifeste citissimeq; adipisci ualeas. ne tantaꝝ calculationum tedio deuictus. hac relicta. ad alias artes te peruertas exceptiuas atq;. damnatas anime corporiq; nociuas. quibus spiritus tenebrarum ac mendaciorum princeps subtiliter doloseq; mentes humanas obcecat. immo quorūdam peritorum uirorum intellectus deuiat & offuscat. qui dū illius subtili blandoq; ligamine sunt laqueati. tanq̄ temerarii & obstinati plura q̄ tota xp̄i ecclesia noscit. scire se p̄sumunt dicētes se esse sapiētes stulti facti sunt. Cum igitur ex hac scientia certissima. iam tibi nota partem intraueris iudiciariam eandemq; bene ruminaueris innumerabiles effectus naturales ex celestium uiribus intelliges futuros tanq̄ ex causis primis ī genere phisico ab altissimo sic ordinatis. non ꝙ de necessitate & semper sed ut plurimum quoniā aliter euenire posse non ignores. Et si ad omnium particularium noticiam deuenire non ualeas effectuū tamen uniuersaliū ac digniorum causas primas iam te pscrutasse gaudeas. Laudandū est enim in altis nō plura uelle q̄ sapere posse. Nam melius est de rebus altis nobilibusq; scire modicum q̄ multum de hiis inferioribus grossis & ignobilibus. 2ª celi & mundi. Ex horum enim altorum admirandorūq; effectuū contemplatiōe peruenire possumus in notitiam dei altissimi omnium causarū cause prime. Et quanto attingentius altiora perscrutamur. tanto ad ipsum creatorē piissimum agnoscendum & diligendum feruentius mouemur. ut tandem in sui amore dulcissimo eiusq; gratiā in uiam rectam ad finemq; optatum nos perducere dignetur amen.

Propositum igitur nostrum in nomine syderū conditoris & inchoando & prosequendo. intitulabitur liber iste. Celestis motus equatoꝝ sine calculo. Guillermi Egidii de uuisselrerc ex zelandia ꝑnunc ciuis Carpētorateñ. Cuius expositionis canones ac regule ordine sequenti scribuntur.

Equatorii celestis motus sine calculo Canonum exposi/tio Guillermi Egidii de uuisselrerc zelandini. Feliciter incipit.

Equatorium hoc in sex partitur partes principales.
Prima pars De motu. 9e. & 8e. spere tractabit.
2a De motibus Saturni & Iouis.
3a De motibus Martis Solis & Veneris.
4a De motibus mercurii & capitis caudeq3 draconis.
5a De motu Lune.
6a De motu signorum zodyaci primi mobilis in astrolabio phisico cu ius plures sunt utilitates ut suo loco declarabitur.

Harum partium cuiuslibet uarie sunt rote mobiles & imobiles pluresq3 circuli in eisdem descripti diuersaq3 centra ac ostensoria in ipsis sunt col/locata pro quorum omnium ac singulorum breuiori elucidatione ordine quodam. terminos cuiuslibet seriatim hic describam a limbo cuiuslibet ro te inchoans & in centrum eiusdem terminans.

1 Primo de ordine circulorum. none. & octaue spere.

Circulus.

Signorum ac graduum eorūdem zodyaci primi mobilis.
Annoꝝ xpi cuius quodlibet spatium paruū cōtinet annos centum None spere in rota mobili.
Annorū xpi motus accessus & recessus. octaue spe in orbe paruo cuius spaciū quodlibet paruū cōtinet annos centum in cuius summitate est linea capitis arietis. none spere.
Duodecim signorū ac graduū eorundem dicti motus acces sus & recessus. octaue spere ī cuius cētro cōclauatus est qdā paruus ostēsor continens in se quendam pūctum paruum distantem ab ipso centro. gradibus nouem fere.
Augium planetarum. octaue spere in secunda rota mobili.
Duodecim signorum ac graduum zodyaci. octaue spere.
Stellarum fixarum.
Mansionum Lune. 28.

In medio ipsius rote est ostensor quidam conclauatus cuius centrum di citur Centrum mundi.

De modo disponendi rotas mobiles ad quodcunq3 tem/pus placuerit.

2 Primo inuentis annis xpi completis in circulo annorum. none spere sub circulo signorum primi mobilis descriptis. pone lineam capitis arie tis. none spere a cētro parui orbis ad summitatē protractā super dictis an/

nis xp̄i inuentis. Secūdo pone ostēsorem orbis parui sup eisdem annis xp̄i completis in eodem orbe paruo signatis. Tertio aptato ac quiescente ostē sore magno sup puncto ostensoris parui orbis. moue speram. 8^{am}. donec linea capitis arietis eiusdem. 8^{e}. spere peruenerit ad contactum ipsius ostensoris magni. ita q̄ initiū arietis. octaue spere directe respiciat dictū punctū ostēsoris pui orbis. & sic hiis aptatis qescāt ābe rote mobiles ānis multis cū quodlibet spaciū puū ānoꝝ ī dictis circulis descriptoꝝ cōtinet annos. 100.

Verum locum capitis arietis none spere in zodiaco primi mobilis scire pro quo uis tempore inuestigare.

3 Disposita rota. 9^{e}. spere ad quodcunq̄ tempus placuerit modo supradicto pone ostensorem magnum sup centro pui orbis & locus contactus eiusdem ostensoris magni in signis ac gradibus zodyaci primi mobilis est uerus locus capitis arietis. 9^{e}. spere in primo mobili. gradus autem oppositus est uerus locus capitis libre in primo mobili. Et scias q̄ hic motus apud theoricam planetarum ac tabulas Alfonsi dicitur medius motus augium & stellarum fixarum..

4 Medium motū accessus & recessus octaue spe ad quodcunq̄ tempus scire placuerit inuestigare.

Pone ostensorē orbis pui super annis xp̄i cōpletis in eodē orbe puo descriptis mō supradicto in primo canone & locus ītersectiōis eiusdē ostēsoris ī circulo signoꝝ ac gra. eiusdē orbis pui dicit̄ medius motus accessus & recessus. 8^{e}. spe ab initio capitis arietis. none spe & non primi mobilis intellige.

Verum locum capitis arietis octaue spere ad quodcunq̄ tempus scire placuerit inuestigare.

5 Situatis ac dispositis ambabus rotis mobilibus ut dictū est in cañ. prīo pone ostēsorē magnū. sup capite arietis. octaue spe. & locus ītersectōis eiusdem in zodiaco primi mobili est uerus locus capitis arietis. octaue spere.

Proposito tempore quocunq̄ ad idem tempus equationem octaue spere scire reperire.

6 Prīo scito uero loco capitis arietis. 9. spe in primo mobili per. cañ. 2^{m}. Scd̄o scias similiter ueꝝ locū arietis. octaue spe. p. 4^{m}. qbus actis scias q̄ arcus primi mobilis existēs īter primū locū & secūdū. dicit̄ eq̄tio. octaue spe.

Verū locū augis cuiusuis planete scire placuerit īuestigar̄.

7 Prīo dispositis ambabus rotis mobilibus ut supra pone ostēsorē magnum super linea augis cuiusuis planete in limbo octaue spere signate. Et locus contactus eiusdem ostensoris in primis mobili est uerus locus augis eiusdem planete in zodiaco primo mobilis.

Verum locum cuiuſuis ſtelle fixe hic ſignate ad omne tē pus iuueſtigare.

8 Diſpoſitis rotis ut ſupra. pone oſtenſorem magnum ſuper centro cuiuſuis ſtelle fixe in 8ª. ſpera ſignate. locus interſectionis eiuſdem oſtenſoris in zodiaco magno eſt uerus locus ipſius ſtelle in primo mobili.

Manſionem lune ſcire indagare.

9 Primo ſcito uero loco lune per almanach aut per modum infra dicēdum. & diſpoſitis ambabus rotis ut ſupra. in primo caū. pone oſtenſorem magnum in zodiaco magno notatum. manſio quidem interſecta ab eodē oſtenſore ī puo circulo māſionū deſcripta eſt ipa māſio lūe ad illud tēpus.

Deſcriptio motus none ſpere ac trepudatiōs octaue ſpere per aliam uiam a ueterum ac quorundam modernorū ymaginatione diſtinctam.

10 Primum mobile quod. 10ᵃᵐ. ſperam dicimus. equalē ac uniformē ſp motū habet ab oriēte uerſus occidens ſup polis mundi. inter hanc ſperam 10ᵃᵐ & ſperam ſtellatam quam 8ᵃᵐ appellamus ſpera ſituatur alia que dicit̄ 9ª. cuius motus uniformis ab occidēte uerſus oriēs cōtra motū primi mobilis. ī. 49000. annorū cōpletur preciſe ſup polis ſuis. a polis mundi diſtātibus gra. 24. fere ſecūdū ptho. Et hic medius motus augiū & ſtellaꝝ fixaꝝ dicitur. Continet autem hec ſpera quendam puū orbē in cōcauitate ipſius exiſtentē Cuius cētrū in linea initii arietis eiuſdē. 9ᵉ. ſpe exiſtit. qđ ſub eclyptica primi mobilis ſp mouet̄. huius pui orbis poli ī eadē līea initii arietis 9ᵉ. ſpe cū eiuſdem centro ſunt ſituati. Eſt āt in circūferētia huius orbis pui pūctus quidā ab utroq polo eius equaliter diſtās. qui circa cētrum orbis pui in linea meridiana exiſtētis mouet̄ uniformiter ab oriente ī ſeptētrionē uerſus occidēs. & iteꝝ ab occidēte ī meridiē ad orientē reuertit̄. cuius motus complet̄. in. 7000. annoꝝ. Sicq ī una ipius. 9ᵉ. ſpere reuolutione. ſepties hūc puū orbē reuolui contingit preciſe. Centro qdē eiuſdē pui orbis exiſtēte ī linea medie noctis mouet̄ tūc dictus punctus ab occidēte in lineā medie noctis uerſus oriens & iterū ab oriēte in lineam medie noctis uerſus occidēs. Eodēq cētro pui orbis exiſtēte ī oriēte aut occidēte. mouetur dictus pūctus a meridie ī ſeptētrionē & e cōtra. ſed nō mutat oriēs nec occidēs. quoniā ī quacūq pte ſui pui orbis fuerit dictus pūctus etiā & ipm cētrū pui orbis ī qcunq fuerit pte mūdi ſiue in oriente. occidēte meridie. aut ſeptentrione. ſemper dictus punctus ſimul cum centro parui orbis: equaliter diſtat a centro mundi. Eſt autem huius puncti a linea initii arietis. 9ᵉ. ſpere maxima diſtantia gra. 9. ſecundum alfonſum.

Seqtur nunc spera stellata quam.8am sperā dicimus. Cuius arietis initiū sp dictū respicit punctū hoc autē initiū pro ipa linea circulari initii arietis 8e.spe intellige de uno polo zodiaci ad alium polum eiusdem zodiaci ptra cta & nō pro puncto sectionis huius lineæ circularis cū ecliptica primi mobilis.9e.spe &.8e.q̄ oēs unā habēt eclypticā semp.alias sequeret solare corpus nūc tpibus nostris certo tpe anni hora meridiei.7. fere gradibus plus eleuari q̄ tpe pthōi ac alia infinita sequerent incōuenientia que pronūc cā breuitatis relīquo q̄ clare & oculata fide perpēdi possunt in supiori parte spere regalis. quā domino charolo frācorum regi christianissimo reliqui ciuitatein lugdunensi ac turonensi.anno domini.1492°.

Ad motū igit dicti puncti mouetur linea arietis.8e.spere.unde sibi accidit motus accessus ipsius ad initiū arietis.9e.spere.ac recessus ab eodem qua ppter cōtingit ipam.8am.speram alqndo retrogradari dirigi & stationari. Ex hiis igit dictis duobus motibus uidelicet.9e.spe secūdū successionē signorū semp & motu diuerso dicti pui orbis.nūc directo nūc retrogrado nunc qdē stationario quos motus ipsa sequit.8a.spera.cōtingit eandē moueri motu trepidationis.ad modum trepudii mundane coree circularis.ī qua certi fiunt passus antecedendo.pauciores uero retrocedendo & iterū maiores fiunt passus ante progrediēdo &c.sicq3 eodē modo fit ī motu trepidatōis.8e.spe.hec aūt ac similia mirāda multa oculata fide respici possunt que apud eos q non uiderunt incredibilia dicuntur in supradicta spera regali. Ac etiā in altero regali celestiū motuū speculo quod reliqui illustr.prīcipi domino duci mediolani.ī ciuitate mediolaneñ.anno domini.1488.in quo omnes.7.planete propriis mouentur motibus super uno zodiaco ad motum unius motoris & multa quidem alia que pro nunc exprimere nō congruit.sed ibidem uidere potest qui optat.

Sequit secūda pars.que est de motibus saturni & iouis.

Primo de ordīe circulo℞ maioris rote ac termino℞ eius expositione.

1	zodyaci saturni.
	zodiaci iouis.
	Medii centri saturni & iouis.
Circulus.	Annorū xp̄i collectorum de.20.in.20.tam saturni q̄ iouis anni enim saturni linea longiori anni iouis linea breuiori ī eodem circulo sunt notati.
	Annornm xp̄i expanso℞ ab uno usq3.20.ac anni currētis. cum mensibus suis.ī pria ac maiori rota mobili descriptis.
	Annorum expansorum iouis ac anni currentis eiusdem in secunda rota mobili signatorum.

In medio autē harum rotarum mobiliū firmatur uoluella quedam de auricalco. cuius centrū conclauatū dicitur centrū equātis aliud uero centrū circa extremitatē uoluelle situatū dicit̄ cētrū mūdi. ī quo debet filū quod dā subtile imponi ac firmari. Est & tertiū centrū occultum inter hec duo cētra ī eadem linea situatum sup̱ quo uoluitur rota magna. & dicit̄ centrū deferētis tantū a centro mūdi. quantum a cētro equantis semper distans.

Ordo circulorum epiciclorum saturni & iouis.

	Mensium ac dierum anni currentis.
Circulus.	Annorum expansorum usq̧. zo.
	Annorum collectorum de. zo. in zo. in rota mobili.
	Signorum & graduum medii ac ueri argumenti.

Est preterea in epiciclo saturni corpus saturni nomīe saturni notatum cuius punctus ī medio existens dicitur centrū corpis saturni. Similiter in epiciclo iouis est corpus iouis notatū hoc nomīe iupiter cuius similiter pūctus in medio existens dicitur centrū corporis iouis. Id uero rotūdū in medio cuiuslibet epicicli cōclauatū dicit̄ centrum epicicli. In quo debet filum quoddā subtile īponi. mō quo poterit ptransiri de latere uno ad latus aliud ut nūc uni nūc alteri deseruire poterit. Est etiā in qualibet rota mobili que dā parua pars rotunda metallica firmata in cuius foramine stilus ferreus aut alterius metalli imponi pōt. mediāte quo poterit rota mobilis huc uel illuc moueri & disponi ut decet ut infra dicetur.

De modo disponendi rotas mobiles cuiusuis quattuor planetarum. scilicet Saturni Iouis Martis & Veneris ad annum quēcunq̧ placuerit.

z Primo inuenta linea annoꝝ xp̄i collectorū ppinquis cōpletorū in circulo annoꝝ collectoꝝ cuiusuis planete ad quā mouendo rotam mobilem pone lineā residui annoꝝ immediate cōpletorum inuentam in circulo annorū expansorum in eadem rota mobili descriptorū. ita q̧ linea anni expāsi una sit ac eadem cū dicta linea annoꝝ. collectorum. hoc facto quiescat sic rota mobilis donec annus currens fuerit reuolutus. Quod si anni christi collecti p̄cise fuerint completi & ultra illos nullus fuerit annus expāsus cōpletus tūc ad lineam annorū collectorum pone lineam anni curentis que est linea mensis ianuarii: & sic quiescat usq̧ complementum eiusdem anni currentis quo reuoluto pone lineam .i. anni expansi ad dictam lineam annorum collectorum quo reuoluto pone lineam .z. quo iterum cōpleto pone lineam. 3. demum. 4. & sic deinceps usq̧ complementum annorum .zo. Quibus reuolutis relinquenda est hec linea dictorum annorum

complectorũ collectorũ & illius loco alia notatᷓ linea uidelicet annoꝝ collectoꝝ cõplectorũ immediate sequentiũ uidelicet post lineã . 1480 . notatᷓ linea.1500.ad quam ponenda est linea mẽsis ianuarii.siue anni currentis quo perfecto ponitur linea.1.anni expansi demum.2.postea.3.ut supra do nec reuoluti fuerint anni.20. Et iterum tunc mutanda est linea annorum collectorum.in lineam.1520.& est operandum ut supra.& sic consequẽter singulis.20.annis fit mutatio lineæ usq; annos collectos. 1600.

Pro introducendis ponatur exemplum tale. Volo disponere rotas mobiles ecentrici saturni ac iouis pro anno xp̃i currente. 1481. primo quero annum collectum immediatius completum.uidelicet. 1480. quo in circulo annorum collectorum saturni inuento inter lineas longiores pro saturno notatas moueo rotam annorum expansorum saturni donec linea initii anni currentis que est linea mensis ianuarii precise peruenerit in directo ad lineam.1480.lineam dico longiorem pro saturno notatam.hac rota saturni sic quiescente.aliam moueo rotam annorum expansorum .s.iouis donec eius linea initii anni currentis ĩ directo peruenerit lineæ. 1480. lineæ uidelicet breuioris pro ioue signate ĩ circulo annorum collectorum. & sic ambas rotas quiescere permitto.Reuoluto quidem anno.1481.pono lineã .1.anni expansi cuiuslibet rote q̃libet.s.indirectũ proprie lineæ 1480. uidelicet lineam.1.saturni ad lineam longiorem. 148 0.pro saturno notatã in circulo annorum collectorum.similiter & lineam .1. rote iouis.pono in directum uidelicet lineæ breuioris dicti anni collecti. 1480.pro ioue signati.completo autem anno. 1482. pono lineam.2. cuiuslibet rote ad directũ cuiuslibet lineæ proprie.1480.modo satis iam dicto.sicq; cõtinuando usq; complementum anni.20.Nunc autem pro anno presenti currente uidelicet.1493.pro anno collecto ĩmediatius complecto.cõsidero lineã anni collecti.148 0.in circulo annoꝝ collectoꝝ.pro anno aũt expanso cõplecto.noto.lineam.12.in circulo annoꝝ expansorũ ambasq; lineas eiusdẽ planete simul iungo modo quo supra.Et sicut est dictũ de harũ rotaꝝ mobiliũ dispositione.Ita eodemq; modo est operandũ in rotis mobilibus suoꝝ epiciclorum ac aliorum planetarum.parcat.tamen uir doctus ac ꝓbus. discretusq; lector de tantorũ uerborũ plano.nimiũq; repetito sermone.quem docendis potius.q̃ iam doctis scribere curaui qđ enim illi pigre.& hii leuius apprehendere possunt .sed non econuerso.

Aduertendum est tamen sicut dictu m est supra annos collectos cuiuslibet rote mobilis incipi ab anno completo. 1480.ac finiri in anno. 1600. nec plures inscribere curaui . ne ex tantorum annorum inscriptionis cõfusione difficilior redderetur illorum inuentio . Poteris tamen ad anno-

rum preteritorum aut futuro rum linearum noticiam ſine calculo peruenire dum uolueris modo ſequenti.

De modo perueniendi in noticiam linearum annorū collectorum preteritorum in hiis rotis non ſcriptorum.

3 Moue rotā mobilē cuiuſuis planete.& pone lineam initii anni currentis que dicitur linea mēſis ianuarii ad contactū linee anni collecti.1480.protrahe nunc filū ex centro ipſius rote per lineā anni expanſi.20. uſq3 circulū annoꝝ collectoꝝ.& locus interſectionis eiuſdē fili in ipſo circulo annorū collectoꝝ.eſt locus linee anni collecti.1460.in quo loco ꝓtrahe lineā notādā.1460.ſup quā iterū pone lineā ianuarii ut ſupra & locus cōtactus lineæ anni expanſi.20.eſt locus lineæ notande ꝓ annis collectis.1440.qua notata iterū faciēda eſt opatio eadē utſupra. & hoc mō quātū placuerit poteris deuenire in noticiā lineaꝝ annoꝝ collectoꝝ preteritoꝝ inſcribendorum.

De modo perueniendi in noticiam annorū collectorum futurorum non ſcriptorum.

4 Pone lineā ultimi anni expāſi.uidelicet. 20.ad lineā annoꝝ collectorum.1600.protracto tunc filo ex centro ipſius rote ꝑ lineā initii anni currentis.oſtendet tibi locū lineæ ſignande ꝓ anno collecto.1620. in circulo annorū collectoꝝ qua ſignata.iterū ſup eadē pone lineam.20. & linea initii anni currentis oſtēdet tibi locum lineæ notande pro anno xp̄i collecto 1640.hac eadē uia progredi poteris in annoꝝ collectorum futurorum linearum noticiam habendam quantū uolueris.

De ſituatione uoluelle in centro equantis firmate.

5 Ex centro equantis ipſius uoluelle.quedā linea ꝓtrahit̄ recta que qualitercūq3 alterius occaſione uariet̄.ſemper tamen eandem reducere debes de directo uerſus lineā oppoſiti augis in ipſa rota magna ſignatam. quoniā hic eius proprius eſt locus quietis.

Verum locum Saturni & Iouis ad quodcunq3 tempus ſcire placuerit.inueſtigare.

6 Primo diſpoſita rota mobili illius cuius motum queris modo quo ſuperius eſt explicatum.protrahe filum ex centro epicicli ipſius ad centrum equātis.& uolue rotā maiorem donec ꝑuenerit dies menſis intētus ſub ipſo filo in circulo anni currentis iuentus.2°. ad idem filum ſic quieſcens monendo epiciclum pone diem menſis eiuſdem in epiciclo repertum.ita ꝙ dies menſis epicicli reſpiciat de directo eundem diem menſis in equante repertum.Hiis rotis fixe manentibus protrahe aliud filum a centro mūdi ad

centrum corporis planete in epiciclo signatum & locus intersectionis hu-
ius fili in signis gradibus ac minutis sui proprii zodyaci. e uerus locus eius
in primo mobili ad tēpus ppositum hoc est ad horā meridiei diei intenti.

7 Notandum est q ex operatiōibus huius canonis ac etiam & aliorum canonum sequentiū pro ueris locis planetarū sciendis oēs termini theorice planetarū cunctęq tabularum alfonsi regis operationes ad motum longitudinis planetarū spectantes faciliter apprehendi possunt uidelicet qs sit medius motus illius planete cuius motū uerum queris. quod medium centrum. quod sit centrū uerum. quod medium argumentū. quod etiā sit argumentum uerū. que sit equatio cētri in zodyaco. & que sit equatio centri in epiciclo. similiter que sit equatio argumenti. ac opationes relique in tabularū practica necessarie. Hec enī sunt media qbus per tabulas ad uerorum motuum noticiā laboriose puenitur. qbus opationibus tediosis in ope presenti non indigemns. singulorum tamen noticiā sequētibus regulis ullo sine calculationis fastidio quātū possum seriatī apire conabor scire desiderātibus.

Dispositis igit mobilibus rotis ad annū quēcunq placuerit modo quo supra protractoq filo ex cētro epicicli ipsius planete ad cētrū equātis eius p diē intentū mensis ppositi utriusq circuli uidelicet tam equātis q epicicli ut supra. locus intersectionis huius fili insignis & gradibus circuli equantis dicitur Centrū Medium ipsius planete. Locus uero sectionis eiusdem fili in circulo signorum ac gra. epicicli dicitur Medium Argumentū eiusdem.

Hiis enim omnibus immobiliter stantibus tam rotis q ipso filo. aliud protrahe filum ex centro mundi eiusdem planete equedistans filo primo usq zodiacum proprium arcus interceptus ab ipso filo in zodyaco ab ariete computando. dicitur Medius Motus centri epicicli ipsius planete.

Et hic idem locus siue arcus ab auge ipsius planete in zodyaco eiusdem interceptus. dicitur medium centrum eiusdem planete in zodyaco quodquidem medium centrū semper correspondere debet medio centro equātis superius dicto. Nam teste theorica qualis est proportio huius arcus zodyaci ad totum zodyacum ab auge computando talis est proportio arcus a primo filo intercepti ipsius circuli equantis ad totum equantem. quamobrem sicut primum filum centrum medium ostendit in equante. Ita & se undum filum in zodyaco idem demonstrat. Et scias q arcus zodyaci interceptus inter initium arietis & locum intersectionis eiusdem fili a centro mundi protracti per centrum equantis ac lineam augis ecentrici usq zodiacum. dicitur Aux Planete in secunda significatione.

Quod si notato dicto medio motu idem protraxeris filum ex centro mundi ad centrum epicicli planete in epiciclo signatū arcus zodyaci inter-

ceptus inter initium arietis & locum sectiōis huius fili dicitur Verus Mo-
tus epicicli. Arcus uero zodyaci existens inter hunc uerum motū & dictū medium motum notatum. dicitur Equatio Centri in zodiaco equata.

Locus quidem sectionis eiusdem fili in circulo signorum & gra. epicicli. dicitur Verum Argumentum.

Arcus uero paruus epicicli interceptus inter uerum argumētum & medium argumentum dictum. dicitur Equatio Centri in epiciclo que semper eandem esse scias cum equatione centri in zodyaco. ut clare patet ex theorica motuum trium superiorum planetarum.

Preterea arcus zodyaci existens inter uerum motū aut locum epicicli & uerum locum augis ecentrici in zodiaco. dicitur Centrum Verum.

Arcus quidem zodiaci interceptus inter uerum locum planete & uerū locum epicicli supradictum. dicitur Equatio argumenti.

Locus qdē ītersectiōis eiusdē fili in zodiaco ꝓtracti a cētro mūdi ad cētrū corpis planete in epiciclo signatū dicit Verus Locus planete ī zodiaco.

Tertia pars de motibus martis solis & ueneris. & primo de circulorum ordine ac terminorū eorundē expositiōe.

1 Magne rote circulorum ordo.

Circulus
- zodyaci martis.
- zodyaci solis & ueneris.
- Argumenti solis. mediiqꝫ centri ue.
- Anni currētis solis ac ue. cum mensibus ac diebus suis.
- Medii cētri martis. cuius initium dicitur aux equātis ipsius martis. linea uero sibi dyametraliter opposita dicit oppositū augis.
- Annoꝝ collectoꝝ ꝓ medio cētro martis.
- Annorum expansorum martis in circulo mobili.
- Anni currentis martis cū mensibus ac diebus eius.

In medio ipsius rote mobilis est conclauata quedam uoluella metallica mobilis tamen. Cuius centrum dicitur centrū equantis martis. In ipsa uoluella quedam protrahitur linea recta quattuor continens in se centra primum quud est conclauatum dicitur centrum equantis martis. ut dictum est. secundum quod sequitur dicitur centrum equantis solis ac ueneris. tertium quod est perforatum dicitur centrum mundi solis & ueneris in quo filum subtile debet imponi. quartum dicitur centrum mundi martis. etiam perforatum in quo similiter filum quoddam debet firmari. Centrum autem deferentis est centrum ipsius rote magne super quo ipsa uoluitur: tantum distans a centro mundi solis & ueneris quantum a centro equantis cuiuslibet ipsorum.

Ordo circulorum epiciclorum martis & ueneris.

Circulus
- Medii argumenti.
- Annorum collectorum.
- Annorum expansorum in rota mobili.
- Anni currentis cum mensibus ac diebus suis.

Est preterea in cauda cuiuslibet epicicli. paruus quidã circulus cuius cẽtrũ dicit' centrũ corporis planete ibidẽ descripti. Id uero rotũdum in medio epicicli firmatũ dicit' centrũ epicicli cõtinens in se filũ quoddã ut supra Centrũ aũt corporis solaris est ipsum centrum epicicli ueneris.

Verum locum Martis ad quodcunq; tempus scire libuerit inuestigare.

2 Primo dispositis rotis mobilibus modo quo dictũ est supra in cañ. saturni &c. situata similiter uoluella mr̃is uersus lineã oppositi augis martis ut supra ꝑtrahe filũ ex centro epicicli martis ad centrũ equantis eius quod est centrũ quo dicta uoluella firmatur. secunda uolue rotam magnam donec ad contactum fili peruenerit dies mensis intentus in circulo anni sui currentis inuentus. tertio ad idem filum sic dispositum uoluendo epiciclũ martis. pone diem eundem in epiciclo repertum.

Hiis rotis sic immobiliter manentibus protrahe filum ex centro mũdi martis ad centrum corporis eius in epiciclo signatum. Et locus intersectionis huius fili in zodyaco superiori in signis & gradibus dicitur uerus locus martis ad meridiem illius diei.

Verum locũ solis ad quodcunq; uis tẽpus scire reperire.

3 Protrahe filum ex centro corporis solis quod est idẽ cũ centro epicicli ue. usq; centrũ equantis ue. in uoluella magne rote signatum. secũdo idẽ filum pone super centro mundi solis ac ue. Et locus intersectionis eius in zodyaco inferiori est uerus locus solis.

Verum locum ueneris ad quodcũq; tempus scire placuerit inuestigare.

4 Prio disposito epiciclo ueneris modo quo supra. protrahe filum ex centro epicicli eius ad centrum equantis ue. in dicta uoluella matris signatum. ad quod filum pone diem intentum. in circulo anni solis ac ue. descriptum. secundo ad idem filum eundem pone diem in eius epiciclo repertũ. tertio protrahe filum ex centro mundi ueneris ad centrum corporis eius in epiciclo signatum & locus intersectionis huius fili in suo zodyaco uidelicet inferiori. est uerus locus ueneris ad horam meridiei eiusdem diei.

5 Nota q medii motus. media centra. media argumenta. ac uera. uerus locus epicicli. equationes centri. equationes argumenti ac cetere tabularũ alfonsi operationes horum planetarum martis solis ueneris ac etiam & mercurii sine calculo inuestigantur eodem modo. sicut dictum est in cañ. Saturni & Iouis.

Quarta pars de motu mercurii & capitis caudeq draconis. Et primo de circulorum eorundem ordine terminorumq declaratione.

6 Ordo circulorum magne rote mercurii.

	Mensium & dierum anni. pro motu augis deferẽtis per distantiam ecentrici a centro parui circuli mercurii.
Circulus.	zodiaci mercurii.
	Medii centri mercurii in signis & gradibus circuli equãtis
	Mensium & dierum anni motus mercurii in equante.

In medio huius rote firmatur quedam uoluella tria continens in se cẽtra in linea recta primum centrũ conclauatũ. dicitur centrum parui circuli mercurii in circunferentia ipsius uoluelle descripti. 2^{m} dicitur centrũ equãtis. 3^{m} perforatum dicitur centrum mũdi in quo filum subtile debet firmari ut supra. Hec autem linea trium centrorum semper respicere debet lineam oppositi augis. Est & 4^{m} centrum q non apparet sed in circunferentia parui circuli mouetur sub rota magna ad motum augis defferentis in portione exterioris rote signate que dictum centrum centrici defert nostris temporibus a. 12. die fere iunii usq decimã diẽ februarii secũdũ sucessionẽ signo℞ p alterã uero medietatẽ ãni mouet cõtra successionẽ eorũdẽ

Ordo circulo℞ epicicli mercurii		Ordo circulorũ motus capiti draconis	
	Medii argumenti.		A Signorum zodyaci.
	Anno℞ collecto℞.		Annorum collectorum.
Circulus.	Anno℞ expãso℞.	Circulus.	Annorum expansorum
	ĩ pría rota mobili.		in rota mobili.
	Mẽsiũ ãni currẽtis.		Mensium anni currẽtis.
	Die℞ mẽsis in rota mobili 2^{a}		Cõtra successionẽ signo℞

Et non ignores circa limbum epicicli mercurii paruum esse circulum cuius centrum dicitur centrum corporis mercurii.

Id uero rotundum in medio ipsius conclauatum dicitur centrum epicicli mercurii in quo debet filum subtile imponi ut supra.

Centrum etiam in medio rotule motus capitis draconis conclauatum dicitur centrũ mundi in quo similiter filum imponatur modo quo supra

Verum locum mercurii ad quodcunq; scire uis tempus inuestigare.

2 Primo disposita prima ac maiori rota mobili annorum uidelicet expansorum epicicli ad annos collectos modo quo supra. pone lineam initii dierum. 2e rotule mobilis ad lineam mensis intenti currentis. ac lineam augis in magne exterioris rote portione signatam. pone ad contactum eiusdem diei in circulo mensium & dierum anni motus augis in limbo repti. Demum protracto filo ex centro epicicli mercurii ad centrum equantis in uoluella signa tum: moueatur rota magna simul cum exterioris rote portione. donec sub eodem filo directe peruenerit eadem dies in circulo mensium equantis reperta ad idemq; filum sic quiescens mouendo epiciclum eundem pone diem in epiciclo descriptum. Vltimo ptrahatur filū aliud ex centro mundi ad centrum corpis mercurii in epiciclo notatū. & locus intersectionis huius fili in zodyaco est uerus locus mercurii.

Verum locum capitis ac caude draconis ad quodcunq; tempus placuerit scire reperire.

3 Primo disposita rota mobili huius motus modo quo dictum est in 2a parte huius protrahatur filum ex centro mundi per diem mensis in ipsius anni currentis circulo repertum & hoc secundum estimationem ueritati propinquam parui spacii mensis occasione. usq; ad circulum zodyaci. & locus intersectionis eiusdem fili in signis & gradibus zodyaci est uerus locus capitis draconis. locus uero zodyaci sibi oppositus. uerus dicitur locus caude draconis.

Quod motus augium dictorum sex planetaꝝ ex octaue spere motu puenies lēto pcessu tpis non sit negligēdus.

4 Hic q̄ scire debes supradictorum sex planetarum auges ad motum 8e. spere moueri semper ut dictum est supra in motu. 8e. spere. Cum igit in hiis instrumētis dictoꝝ planetaꝝ uidelicet saturni. iouis. martis. solis. ue. & mercurii. auges fixe. calculateq; ac disposite sunt ad annū domini. 1500. Est necessariū ueris ipsoꝝ locis per hec instrumēta reptis tātū addere. aut subtrahere. q̄tum interim citra dictum tempus. 1500. aut antea dicta 8a spera fuerit mota nec est hoc intelligendum de motu lune. cum aux lune proprio mouetur motu ab oriente in occidente semper & non ad motum. 8e spere ab occidente in orientem. quandoq; quidem econtra.

Quinta pars de motu Lune.

1 Primo de maioris rote circulorū ordine. ac terminorum expositiōe

zodyaci primi mobilis.
Annorum collectorum ;
Circulus. Annorum expanſorum in rota mobili prima.
Menſium anni currentis in eadem rota mobili.
Dierum menſis currentis in rota mobili.zª.
Motus centri ecentri lune in lamina metallica cum puncto oppoſito.

Huius lamine metallice centrum.dicitur centrum mundi rote maior firmatum.Circa quod centrum mundi uoluitur centrū ecentrici lune una cum puncto ſibi oppoſito contra ſucceſſionem ſignorum.Et quanta qui/dem eſt diſtantia dicte centri ecentrici a centro mundi.una ex parte.tantā eſſe diſtantiam puncti oppoſiti ſcias ex parte altera. Cauſa autem ac occa ſio motus cētri ecētrici in propoſito eſt portio rote exterioris.cuius linea in medio ſpacii ipſius deſcripta dicit᷑ aux lune.locū tamē pūcti oppoſiti po tius notare teneris q̄ centri ecentrici.quoniam teſte planetarum theorica capitulo de motu lune.dyameter epicicli lune ſuper punctum oppoſitum reſpicit ubicunqꝫ ipſum fuerit.

Ordo circulorum epicicli lune.
Dieꝝ mēſis currētis.
Mēſiū āni currētis ī rota mobili prima.
Circulus. Annoꝝ expanſoꝝ.
Annoꝝ collectoꝝ ī rota mobili zª.
Medii argumēti lune.

Ordo circulorum motus augis lune.
zodyaci primi mobilis.
Annorum collectorum.
Annorum expanſorū ī ro
Circulus. ta mobili prima.
Menſium anni currentis.
Dieꝝ menſis currētis in rota mobili zª.

Et ſcias ꝙ pūctus paruus exiſtens in linea ſexti ſigni completi circuli me dii argumenti dicitur centrum corporis lune.

Id autem rotundum in medio epicicli conclauatum dicitur centꝝ epici cli lune.in quo filum quoddam imponi debet modo quo ſupradictum eſt.

Centrum autem in medio rotule motus augis lune conclauatū.dicitur centrum mundi.in quo ſimiliter filum imponitur ſubtile.ut ſupra.

De modo diſponendi rotas mobiles lune.

z Eundem fere modum eſſe ſcias diſpoſitionis rotarum mobiliū lune quem ſuperius dixi in cañ.ſaturni & iouis ac epicicli mercurii. Et eſt ꝙ primo diſponas lineam anni collecti completi ad lineam anni expanſi per fecti aut econtra.Ita ꝙ una ac eadem ſit linea anni expanſi cum linea an/ ni collecti. & ſic quieſcat ſi uolueris anno completo lineam anni ex/ panſi ſequentis iunge lineæ anni collecti ut ſupra. Demum lineam

initii dierum rota mobili dierum inuentam. iunge lineæ mensis currentis in altera rota mobili descripti. & sic similiter quiescat donec completo mẽse pone lineam eandem initii dierum ad lineam mensis sequentis. sicq̧ hãc lineam initii dierum de mense in mẽsem mutabis. sicut lineam anni de anno in annum mutare teneris.

Medium motum lune ad quodcunq̧ uis tempus scire reperire.

3 Dispositis rotis mobilibus maioris rote protrahe filum ex centro mũdi per lineam diei intenti usq̧ zodiacum & locus intersectionis eiusdem fili in signis & gradibus zodiaci dicitur medius motus lune ad horam meridiei illius diei.

Medium argumentum lune ad quodcunq̧ uis tempus scire inuestigare.

4 Disposita rota epicicli ut supra. protrahe filum ex centro epicicli lune usq̧ lineam diei intenti in circulo dierum reperti. & locus intersectiõis eiusdem in paruo circulo medii argumenti dicitur medium argumentum in signis & gradibus epicicli.

Augem lune ad quodcunq̧ uis tempus scire reperire.

5 Primo disposita rota motus augis lune ut decet modo dicto. protrahe filum ex centro mundi usq̧ zodyacum per diem intentum in parua rotula descriptum. & locus intersectionis eiusdem fili in signis & gra. zodyaci. dicitur locus augis lune. Hũc autem locum augis notare debes in zodyaco maioris rote ad cuius contactum pone lineam augis lune signatã in portione exterioris rote anteq̃ ad operationem noticie ueri loci lune procedas.

Verum locum motus lune ad quodcũq̧ uis tempus scire placuerit inuestigare.

6 Primo dispositis omnibus rotis mobilibus modo supradicto aptata similiter linea. augis lune super uero loco augis in zodyaco reperto secundum cañ. precedentem. protrahe filum ex centro epicicli lune ad centrum mũdi & moue rotam maiorem simul cum linea augis disposita ut primus. donec ad ipsum filum peruenerit linea diei intẽte in rota dierum reperte. Et sic rota inmobiliter stante pone idem filum super paruo puncto opposito in lamina metallica signato. secundo ad idem filum sic dispositum. pone eundem diem in epiciclo notatum. ultimo protrahe filum ex centro mundi ad centrum corporis lunaris in epiciclo signatum. & locus interse-

ctiõis eiusdem fili in signis & gradibus zodyaci.est uerus locus lune ad horam meridiei. Quod si ad aliquam horam ante aut post meridiem uerum locum lune scire desideras.talem ac eandem fac operationem cum filo protracto super linea hore intente post aut ante meridiei est qualẽ fecisti super linea meridiei & locus intersectionis fili ultimi a centro mundi ad centrum corporis lune protracti est uerus locus lune ad horam intentam.
7 Medium ac uerum argumentum: medium motum: equationes centri & argumenti.ceterasq; tabularum operatiões longas ac tediosas pro ueri motus lune habenda noticia necessarias ex operatione iam dicta sine calculo scire si cupis inuestigabis hoc modo.

Dispositis omnibus mobilibus rotis cum linea augis & protracto filo ex centro epicicli lune ad centrum mundi. per diem intẽtum. Dispositoq; demum eodem filo super puncto opposito secundum canonem supradictum.pone diem eũdem in epiciclo repertum ad ipsum filum super opposito puncto quiescens.tunc quidem locus intersectionis ipsius fili in circulo medii argumenti in epiciclo descripto.dicitur.Medium Argumentum. Eodemq; filo posito super centro mundi ceterisq; fixe manentibus. locus intersectionis eius in eodem circulo signorum & gra. epicicli.dicitur Verum Argumentum. Arcus quidem paruus epicicli inter medium & uerum argumentum existens dicitur Equatio Centri.hec tamen equatio nulla est.dum filum istud tangit lineam augis aut oppositũ eius. quia tũc unũ est & idem medium argumentum cum uero. Preterea ipso filo sic stante super centro mũdi.arcus zodyaci inter initium arietis. & dictum filum existens secundum successionem signorum dicitur medius motus lune.

Arcus uero ab eodem initio arietis usq; dictum filum contra successionem.dicitur Medius Motus augis:distantia quidem eiusdem fili in zodyaco a uero loco lune.dicit' Equatio Argumẽti. Eiusdẽq; fili distãtia a linea augis ecẽtrici sũpta secũdũ successionẽ signo℞ zodyaci dicit'.Cẽtrũ Lune.

Huius autem arcus siue distantie medietas. dicitur Media Elongatio lune a sole.que sumitur secundum medios motus amborum luminarium qui motus medii cum motu augis ecentrici lune talem habent annexionẽ secundum theoricam planetarum capitulo de motibus lune q; semper medius motus solis in medio existit inter augem ecentrici lune & mediũ motum eius.aut simul in uno loco cum eis.in omni coniunctione luminariũ. aut est sol in opposito amborum simul existentium. in omni oppositione eorundem luminarium. Unde scias diligenter. q; quocunq; tempore alicuius diei reperis mediũ motum lune simul cum linea augis. eadem die fit coniunctio aut oppositio luminariũ infra tps.12.horarum ante aut post

tempus inuentum. quod certius scire poteris modo quo sequitur.

De coniunctione luminarium & oppositionum.

Ad eundē igitur diem qua motus lune medius sit una cum linea augis scias uerum locum solis similiter & uerum locū lune q̃ si ambo simul fuerint in loco uno tunc fit cōiunctio eorūdē hora meridiei. Si uero luna precesserit solē tunc factam coniunctionem esse scias ante meridiem. si aūt sol antecesserit lunam fiet cōiunctio post meridiē. & ꝑ differentia cuiuslibet gradus addunt̃ hore due fere si fuerit post meridiē aut subtrahūt̃ ab hora meridiei si fuerit ante meridiē. & hoc uerum est dum luna mouet̃ in die naturali gra. 12. precise. Si uero scitis ueris locis luminariū sol fuerit reptus in opposito loco lune fit oppositio in meridie. si uero sol fuerit plus in gra. loci oppositi lune fiet oppositio post meridiē. Si uero fuerit minus. in gra. loci oppositi facta est ante meridiē. & ꝑ differētiā graduū opaberis in oppositione sicut dictū est in cōiūctiōe. uerūtamē accidit pluries lunā citius aliquādo qdē tardius moueri q̃ ꝓpter dū motus ipsius ĩ una die excesserit gradus. 12. aut ab illis fuerit diminutus oportebit hoᵉ meridiane plus aut minus addere de tp̄e aut ab eadē substrahere secūdū ꝓportionē excessus aut diminutionis differentie. gra. ac minutoꝝ super gra. 12. ad motum totius diei.

Eclipsis solis in coniunctiōe aut lune in oppositione quacunq̧ possibilitatem inuestigare.

9 Primo ad tp̄s uere coniunctionis aut oppositionis luminariū scias uerū locū lune. scias etiā & ueꝝ locū capitis ad caude draconis ad idem tp̄s secundū canones suos suprascriptos. 2ᵒ. scias distantiā unius ab altero q̃ si fuerit minor gradibus. 12. eclypsim fieri scias eē possibile & q̃to fuerit dicta distātia minor tāto scias eclypsim solis in cōiunctōe aut lune in oppsitiōe maiorē eē. si uero dicta distātia maior fuerit gra. 12. eclypsim fieri ē ĩpossibile.

De animaduertentia anni bisextilis.

10. Cauendū est autem a bisexto. nam cū annus currens fuerit bisextilis & die trāsacta. 28. februarii uelisq̧ ꝓ. 29ᵃ. eiusdē uerum scire motum alicuius planete opationem facies ꝓ prima die martii. & ꝓ prima martii accipe diem. 2ᵃᵐ eius & pro 2ᵃ. 3ᵃᵐ & sic cōsequenter ꝑ oēs dies alioꝝ mensium totius anni illius bisextilis eodem modo semꝑ diem unum addendo in oībus motibus & precipue motibus martis solis ue. & mercurii maxime quidem motibus lune oīum motuum uelocissimis. donec anno bisextili completo. mutabis rotam cuiuslibet motus ad annū sequentem modo supradicto in cañ. de mō disponendi rotas mobiles ad annum quēcunq̧ uolueris.

De modo componendi almanach magnum sine calculo.

11. Ex hiis supradictis faciliter almanach poteris componere magnum. primo menses cum suis diebus ordinãdo ad modum Kalendarii spacio relicto competenti pro ueris locis cuiuslibet planete ordinatim ut moris est inscribendis demum a mense ianuarii inchoando. quere uera loca saturni & iouis de.5.in.5.dies aut de.10.in.10.martis uero solis ueneris & mercurii. de tribus in tres aut de.5.in.5.dies secundum q̄ placuerit & quãtum enim tunc in diebus intermediis quilibet ipsorum ambulat facilime comprehẽdere poteris. Verum autem motum lune queres de die in diem. & ipsorum quemlibet suo in loco ordinato in directum diei intente scribere debes. & hoc usq̧ anni complementum continuando. Ex huius operationis processu tunc leuem nunc tardum motum nunc stationarium tũc directũ nunc retrogradum. nunc in auge. nunc in opposito augis. aut longitudinibus mediis tam epicicli q̃ ecentrici existentiam cuiusuis planete oculata fide noticiam habes. Similiter & coniunctiones oppositiones & eorundem oĩum aspectus inter se palam ac manifeste tibi apparent. Et quia hec materia de se leuis est sermonis prolongatione non eget.

Hec autem ad meridianum carpeñ. aut auinioñ. intellige ab orientalioribus regionibus diminue. & occidentalioribus adde. secũdum doctrinam tabule longitudinum regionum. Io. de monte regio.

Sexta pars principalis de motu signorum zodiaci primi mobilis. in astrolabio phisico.

1. Et primo de circulorum ordine ac terminorum expositione.

Est autem primus ac maior circulus horarũ equinoctialium. demũ seq̄tur circulus graduũ equinoctialiũ quorũ q̄libet gra. representat quattuor minuta horarum numerus aũt graduũ a linea meridiana de.10.in.10.usq̧.180. in lineã medie noctis est descriptus p̄ oriẽtalẽ partẽ semicirculũ quãtũ opationi nostre sufficit cõplens. tertius est circulus.16. angulorum ptholomei tã creticos q̃ indicatiuos in se continens dies. Est & quartus circulus cõtinẽs numerũ ostendentẽ latitudinẽ cuiuslibet regiõis cũ oĩbus suis circulis obliquis qui dicunt̃ circuli orizontiũ obliquorum quorum quilibet totũ orbẽ terre in duas seccat p̄tes equales ex oĩ sui p̄te diuidens p̄tẽ celi uisam a non uisa quẽadmodũ circulus equinoctialis qui dicit̃ rectus. Que sit linea orientalis. occidentalis meridiana ac medie noctis siue septẽtrionis satis ex illarum descriptione in facie martis astrolabii clare describitur.

Est preterea lamina quedam siue rota uolubilis centro matris conclauata duos in se cõtinens circulos quorum maior dicitur circulus.12. signorum zodiaci primi mobilis cũ gra. suis. secundus atq̧ paruus circulus circã cẽtrũ mũdi descriptus dicit̃ circulus equatiõis dierũ. Cẽtrũ aũt conclauatũ

est centrum mundi super.quo.5.mouentur ostẽsores quorum quilibet re/
puntat ex.12.domibus celi accidentalibus domum unam uidelicet.ii.12.1.2
&.3.decimam autẽ linea meridiei & quartam domum linea medie noctis
ostẽdit secũdũ q cuilibet ostensorum aut linearum suprascriptũ uidere poteris.

Arcum diurnum ac nocturnum siue lõgitudinem cuius uis diei ac noctis ad quamcunq regionem scire placuerit inuenire.

.2. Primo ponito uero loco solis diei intenti in signis ac gra.zodiaci notato super orizonte orientali regionis illius quem intendis p tabulã sequẽtem super eodẽ gra.solis sic stante.pone unũ ex ostensoribus supradictis & scito q numerus gra.existẽtiũ inter lineã medii celi siue meridiei & gradũ contactus ipsius ostẽsoris in gradibus limbi est arcus medius diurnus quo duplato resultat arcus diurnus.Similiter numerus gra. existentium inter gra.contactus dicti ostensoris & lineam medie noctis est medius arcus nocturnus quo duplato resultat totus arcus nocturnus.

Eodẽq modo numerus horarum ac minutorum inter lineã meridiei & locum contactus dicti ostensoribus existentiũ est media longitudo diei q̃ duplata tota resultat lõgitudo siue q̃titas diei similiter q̃titas horarum ac minutorum existẽtiũ inter dictũ locũ cõtactus ostẽsoris & lineam medie noctis est media longitudo noctis qua duplata totius noctis producitur q̃titas.

Tabula latitudinum regionum ac ciuitatũ sequeñ.

.3.

	Gradus altitudinis poli.	
ysslandia insula:	.66.	.66.
Gronlandia.		65.
Suedia.		64.
Noruegia.		63.
Luionia.		62.
Orchades insule.gothia orientalis.ryphorum regio.		61.
Septentrionalis pars scothie.uirona		60.
Gothia insula.mygar.ci.fons thanays fl.		59.
ybernie extremitas.dacia.riga.ci.scythia.		58.
Scothia.mare balticum.russia antuuordia.ci.magna.		57.
Aredon insula ybernie.me^{m}.ybernie.anglie extremitas.prussia.		56.
ybernie medium.extremitas anglie.dantiscus.		55.
Anglie medium.polonia.sarmathia.europe.		54.
Saxonia.maldeburgum.amasonum regio.tartaria.		53.

Longdonium.friſcia.brunſuuiga. 52.
Dollandia.zelandia.bohemia.cracouia.polonia. 51.
Flandria.brabantia. colonia.praga. 50.
Noremberga.bauaria. 49.
Britania.normania.franconia..uuallachia.capha. 48.
Andegauia.nantes.francia.pariſius.ulma.buda. 47.30.
Pictauia.molinis.auſtria.ungaria.boſſina. 46.
Burdegalia.lugdunum.gebennis.mediolanum.uenetia.
dalmatia. 45.15.
Toloſa.ſ.ia.galicia.auinio.carpentoras.ferraria.macedonia. 44.
trachia.conſtantinopolis.trapeſonda.mare caſpium. 44.
Nauerra.mons peſſulanus.ianua.florentia.turchia. armenia 43.
Ceſarauguſta.roma.beneuentum.media.hircania. 42.
Aragonia.neapolis.pamphylia. 41.
Salamanca.corſica.calabria.achaya.athenes. 40.
Liſbona.caſtillia.peloponeſus.lycia.cylicia.parthia. 39.
Tolletum.ſardinia.aſſyria. 38.
Valencia.minorica.tharſos. 37.
Corduba.maiorica.cicilia.rhodus. 36.
Granata.candia.cyprus.meſopothamia. 35.
Sybilia.cartago.baruth.tyrus 34.
Bugea bona.damaſcus. 33.
Cepta.alger.iheruſalem.ſyria.perſorum regnum. 32.
Capraria inſula.alexandria.ydumea.babilonia.ſuſiana. 31.
Affrica.lybia.caldea. 30.
Egiptus.alchayra.mons ſynay.ſaba regio ex qua.3.reges. 29.
Numidia.mare rubrum.elamitarum regio. 28.
Portus ſanctus inſula.ſyrtis.mare perſicum. 27.
Madera inſula.thebeci.egypti. 26.
Caſtana arabia felix 25.
Syene ci egipti.mecha ci.ſepulchri machometi. 24.
Gratioſa inſula. 23.
Parma inſula orto uentura. 22.
Gomera canaria inſula.deſertum nubie. 21.
Garama.metropolis.nubia regio. 20.
Meroes inſula nyli fluminis.ex qua regina ſabae. 15.
Auxuma ci.regia.cynamphera regio.in qua preſbiter io. 10.
Eſt enim regio nr̄is tp̄ibus inuenta.uulgari hyſpanico dicta laguinea.cuius

longitudo ab occidente uero est graduum.60. fere latitudo uero ab eqnoctiali uersus austrũ.gra.12.fere.circa quam plures sunt insule nobis non certitudini aliter note.per hanc quidem tabulam latitudinum regionũ differentiam notabilẽ q̃titatis unius & eiusdem cuiusuis diei aut noctis ĩ diuersis regiõibus faciliter modo supra dicto cõprehẽdes.poterit ei qlibet ppriam regionẽ ĩ suo circulo orizõtis puis qbusdã pũctis aut aliquo colore occasione facili oris noticie orizontis habende signãter notare.spaciũ etiã ĩter duos orizontes quoslibet existens.5.cõtinet gradus quapropter si pro priũ circulũ p tua regiõe nõ inuenis signatũ accipe de spacio orizontis descripti propinquioris gra.eleuatiõis poli tue regionis secundum proportionem excessus gradus eiusdem eleuationis poli ad orizontem notũ ibidemq; regionẽ tuã tam ĩ orientali q̃ occidẽtali parte signo tibi noto designa.& quãtus fuerit orizontis circulus in parte superiori tantus & ĩferiori parte a linea recta ueri orientis ac occidentis erit computandus.

Creticos ac indicatiuos ĩtercadentesq; dies ac alterationũ accidentiumq; ipsorum qualitates in quo uis morbo ex superiori radice quantum possibile fuerit inuestigare.

4 Pro cuius noticia sciendũ est primo.Crisim uelocem ac uehementẽ esse motum morbi cum infirmus ad sanitatem aut mortem deducitur. ut dicit gal.amphorismorum.2ª.9ª.13ª.& est dies qua bellum fit nature contra morbum & morbi cõtra naturam.q̃.dicitur.7ᵐᵃ ab initio morbi. 14ª. 20ª.27ª.&c. hii quidem dies tam cretici q̃ indicatiui ac intercadẽtes apud medicos sciuntur scientia que est . qui longeuis experientiis edocti sic aut quasi regulariter fieri uiderunt sed non propter quid.Horum tamen effectuum occasionem ac causam ptolomæus.60. propositione . centiloquii. sic inquiens detexit.

Albaharim sane.certe sunt hore quibus declarantur mutationes morborum ad bonum uel malum uelociter Et sunt loca lune in angulis quadrati conclusi a circulo directo. Alterationes uero que precedunt has & indicant sunt loca lune in angulis habentibus.16.latera. Et hoc postq̃ processerit esse egritudinis secundum equalitatem sine interpretatione & nõ acciderit aliquod exterius quod conturbet infirmum destruat uel noceat ut cibus ira labor & huiusmodi.Cum igit̃ inuenerimus huic fortunam in angulis predictis hora principii egritudinis tam de fixis q̃ de erraticis significabit alterationem prosperam.Si uero ĩfortunam alterationẽ aduersam nisi fuerit ipsa infortuna egritudini contraria & in suo hais.luna uero in hiis angulis significat super morbis acutis . Sol uero super prolitis.

Et similiter omnis planeta secundū mores ꝓprios significat.hec ille.Haly
nāq; hāc ꝓpositionē exponēs in cōmēto dicit ī prīcipio morbi naturā esse
deuictā ab ipso morbo ne ꝓcedāt' opatiões eius secundū eq̄litatē nec mor
bo repugnat hora q̄ uincit' sed expectat ut sit luna in loco illi cōtrario per
aspectū.uel per contrarietatē alicuius signoꝝ in quo fuit in prīcipio mor-
bi tūc etenim incitat' natura ut repugnet morbo sicut prudēs accusator in
sipienti accusato non uult repugnare donec accusati debilitata uirtute ad
locum in quo careat auxiliatoribus peruenerit. Et quia manifestum est lu
nam fortioris esse īpressionis circa naturā & morbū iuuādo uel nocēdo in
terminis q̄rtaꝝ crisium q̄ in aliis angulis.quoniā ī ipsis dn̄ium unius q̄lita
tis īchoat & terminat dn̄ium alterius etiam in hiis quartis fit aspectus ini
micicie quod nō in aliis cōtingit q̄propter in angulis indicatioꝝ nō tantū
influit sicut in creticoꝝ angulis ad huc quidē remissius in angulis interca-
dētiū dieꝝ īprimit ceteris paribus'.in hiis enim ac īdicatiuis potissime die
bus aliqua signa comūiter demōstrant':q̄ ī creticis diebus uētura sunt q̄ se
cundū q̄litatē morbi si bona fuerit ut puta digestio materie in urīa serean
di facilitas.appetitus bonus.pulsus eq̄lis:uirtus fortis. &c.uictoriā nature
sup morbū significat.Vnde medicus prudens in die cretico sequenti egro
tum meliorari ꝓnosticat.si uero mala signa apparuerint contrariū iudica-
bit.&.qualiter ipsum tunc regere debet non ignorat.ad cuiusq̄dē notitiam
simplex astrologus difficulter perueniet nisi phisicalis sciente expimētū
habuerit.hoc enim.est quod dicit ptolomæus.7a.ꝓpositōe centilogii.Nō
poterit quis secundum stellarum dispositionem uera.pronosticari nisi qui
uim anime & naturalem complexionem bene nouerit.quapropter medi-
cinali doctrine astrorum scientiam ueteres adiunxerunt. quatenus utraq;
uia ꝓcedētes sui operis certiorē finem attingerēt ut idem dicit ptolomæ-
us.prio quadriptiti ca.3.Quod quidē sapiēs aduertēs ypo.in primo ꝓno-
sticoꝝ ayt.est etiā quoddā celeste signum in quo medicū ipsum oportet ꝑ
uidere cuius si tāta fuerit prudētia admirabilis est nimiumq; stupēda. &c.
hoc namq; quidā de circundante nos aere uolūt intelligi quod minus ueꝝ
esse uidetur.cum aliud celeste sit signum.aliudq; elemētaris est agitatio &
aerē nos circundantē nō purum elementū sed elementatū corpus existere
non ignoramus.quodquidem celeste signum dici incongruum uidet':ipse
galiēus nāq; tertio de creticis diebus capitulo primo . omnium rerum sub
lunari globo factarum duas dicit esse radices quarū unam ipsam dicit esse
materiam mobilem ac agitabilem semper ullo absq; ordine.alterā uero se
cundū ordinē unum ac uiā certā semper ꝓcedere fatetur. quam celestium
corporū dicit influentiā nec omnibus que apud nos sunt aduenit ordo ni-

ſi per illa corpora.Idemq; galienus eodem libro capitulo ſexto ſic ayt. Et ego redeo ad rem quam conſideraui cum ſtudio ac perſcrutatione uehementi & inueni eam certam que; non periit & eſt res quam inuenerunt aſtrologi egiptii.& eſt q luna ſignificat ſuper dies qualiter erit diſpoſitio hominis in eis.in egritudine ſua.quod eſt.quia ſi applicentur lune quedam ſtelle equales ex erraticis.& ſunt ille que nominãtur fortuna. erunt illi dies illi homini conuenientes dies.& ſi applicentur quedam ſtelle egredientes ab equalitate ex heſitantibus erunt illi dies illi homini.dies leſionis & triſtitie:&c.preterea.dicit io.damaſcenus ſententiarum ſecundo.Ex mutatione ſtellarum in longitudine & latitudine uicia nature & conſuetudines permutantur.Vnde ſatis euidenter concluditur illud celeſte ſignum ypo. aliud eſſe q̃ aerem nos continentem q̃q̃ tamen ex alterationibus aeris tẽpore congruo indebite ſuis in qualitatibus factis certos futuros morbos medicus predicere poteſt.quemadmodum pluribus in ſacre medicine libris & maxime amphoriſmorum ypo.tertio declaratur.Similiter quidem nec minus ex ſtellarum caudatarum ſiue cometarum in aeris regione apparentium uiſionibus plurima commoda aut inconuenientia mortalibus euentura que ſecunda ſtellarum dici ſolent agnoſci poſſunt.

Et hoc quidem eſt quod dicit ptolomæus.13. proponne centiloquii.cũ ſperica uis aliquid promiſcerit ſuper illud a ſecundis ſtellarum teſtimoniũ accipe.& dicit haly in comento.ſecunda ſtellarum ſunt effectus qui fiunt ĩ hoc mundo.ſ.in aere per ſtellas canti.cuius rei exm ponit tale. Significatũ namq; fuit in regione quadam q uer illius anni multarum eſſet infirmitatum aſpeximus igitur in hyeme illa que fuit hyems multarum pluuiarum continuaꝝ & accedentiũ ut uenti & tonitrua propter quod medici deſtructionem rerũ ſignificabant in illo uere unde.cõueneret ſignificatores agẽtes & patientes in ipoꝝ ꝑnoſticatiõe.Ex cuius cõſideratiõe ſcire debes q quando ſtelle ſignificãt aliquid & za ſtellarũ illud cõfirmẽt certior eſt aſtrologus.Si uero nõ.nõ eſt adeo certus.hec ille.Secũdo ſciendũ q cretici dies in ꝑpoſito conſiderant ſecũdũ aſpectũ loci lune ĩ prĩcipio morbi uſq; diſtantiã gra.90.ĩ.90.indicatiuus dies p diſtantiã gra.45.ĩ.45.iter cadẽteſq; per diſtantiam gra.zz.&.30.minutorum in.zz.cum dimidio.hec quidem; diſtana quelibet ſiue aſpectus capitur ſecũdum motum lune in morbis accutis aut motum ſolis in morbis cronicis in gradibus zodiaci & per aſcenſiones ſignorum ac graduum in circulo directo.motus autẽ utriuſq; luminarium tam ĩ gradibus zodiaci q̃ equinoctialis nõ ſuper eſt equalis immo nunc leuius aliquãdoq; pigrius mouentur.aſcenſiones ſimiliter ſignorum & graduũ zodiaci ſũt equales in circulo directo.quapropter & dictos dies

tam creticos q̄ indicatiuos ac intercadentes nunc citius nuncq̧ tardius eue
nire contingit.secūdum uelocitatem aut tarditatem motus.hinc est ꝙ plu-
res medicorum dictos dies secundum ipsoꝝ diuersas experientias diuersi-
mode scripserunt.nec igit̄ mirum uidet̄ si fortasse hec ignorantibus qbus-
dam particularibus practicis error cōtingat irremediabilis qui eradicati-
uam medicinā incongruo tpe ac die cretico ipsis ignoto administrante &
ētiam quisq̧ scit medicus cretica die innouandū nihil esse sed sinere: ampho
rismorum prima.amphorismo.Ea quorum crisis fit.&c.

Hec autem aduertens consiliator magnus differentia.104. excusando
gal.dicit hos motus celestes eiusdem tpe nondum inuentos fuisse perfecte
licet contemporaneus extiterit ptholomeo hāc materiam perspicacius cō-
prehendente.cuius scripta ad galienum fortasse non peruenere. cum ipse
de hiis minus complete scripsit tertio creticorum. unde & minime sibi di-
cit imputandum esse sed magis posterioribus: & maxime auicenne.z^{a}.fen.
quarti ca.secundo dicenti in hiis considerationibus trangressionem eē qa
medicum extra suā artē perducit &c. Ex cuius dicto dicit consiliator maio
ra sequi inconuenientia q̄ ex dictis gal.uide ipsum ibi & nota bene.

Superest nūc quidem intentionē ptholomei explicare qualiter ad noti
tiam dierum supradictorum absq̧ calculo peruenire possumus per.16.an-
gulos circuli quadrati conclusi a circulo recto ac eorundem alterationis q̄-
litatem quantū ex supiori radice possibile fuerit inuestigare. Cuius modus
est iste.primo scito principii morbi tempore quod in ꝓposito tp̄s est ma-
nifeste lesionis operatiōis alicuius uirtutis: siue fuerit hora decubitus in le
ctum siue non: ad quod qdem tempus scias uerum locū lune in morbis acu
tis.& ipso reperto gradu in.zodiaco mobili situa ipsum sup linea meridiei
que dicitur initium morbi in casu proposito quo zodiaco immobiliter sic
manente omnes considera.16.angulorum lineas ac gradum quemlibet su
um angulum contangentem. Secundo considera diligenter tempus quo
perueniet luna uero suo motu ad angulum creticum primum:qui est linea
orientis & scito illud esse tempus diei cretici qua natura morbo repugnās
alteratio fiet magna in ipso egroto .ꝙ si luna perueniens ad gradum dicte
lineæ īuenerit ibidem planetam aut aliquam de stellis fixis notabilis quā-
titatis corporaliter:aut radios eius per aliquem aspectum bonum atq̧ con
trarie qualitatis qualitati ipsius morbi iuuabit tunc luna naturam ledendo
morbum.Si uero fuerit stella similis complexionis cum morbo. contrari
um accidet.iuuabit enim morbum & ledet naturam. ꝙ si naturam iuuan-
do:fuerit ipsa stella de se benigne nature fiet crisis completa & abscīdet ip
sum morbum.si uero fuerit maligne nature impediet crisim fieri aut saltē
fiet incompleta.hoc idem similiter fiet si fuerit maligne nature & contra-
rie complexionis cōplexioni morbi.si uero fuerit nature maligne & simi-

lis complexionis morbi signum est mortis ī illa die. Simili modo intelligē dum est in angulis indicatiuis ac intercadētibus nisi ꝙ ceteris paribus minoris sunt profectus aut nocumenti. Et sicut dictum est de primo angulo cretico: ita sentiendum est de ceteris angulis creticis atq̧ indicatiuis &c. Et scias ꝙ in quolibet angulorum contingit egrotum euadere posse: aut terminari secundum fortem benignorum: aut malignorum impressioné concurrentibus causis secundis. nam ut dicit ptolomæus hec omnia ueritaté habere postq̄ egritudo ꝓcesserit equaliter sine īpedimento aliquo extrinseco: quod contrebet infirmū. ut cibus. potus. ira labor. ceterē q̧ res nō naturales. Et sicut dictum est de impressione lune in morbis acutis. ita ītelligendum est de sole in morbis cronicis.

De supradictorum declaratione per exemplum.

¶ Ad euidentiorem supradictorum intelligentiā est aduertendū ꝙ corpus lunare cum fuerit in superiori parte sui epicicli & centro epicicli prope augem ecentrici existente mouetur contra motū cētri epicicli & cōtra successioné signoꝝ ex quo tarditas motus sibi accidit. ita ꝙ in die naturali mouetur tantum gradibus. 10. fere hoc igitur sic contingente ponamus locum lune. 27. gradum leonis in initio morbi & hic gradus. 27. ponatur super linea meridiei que dicitur initiū morbi constat ex hoc gradum tangendo primam lineam creticam que est orientis esse zm. gradum sagittarii. Ex quo tria sunt principaliter consideranda. primum est tarditas motus lune zm. magnus est arcus quem habet pertransire uim excessus. 5. gra. ultra 90. occasione cuius non poterit. 7a. die ad lineam creticā peruenire sed potius octaua que dies erit cretica. tertium considerandū idemptitas complexionis est amborum signorum in utraq̧ qualitate. quoniam ambo. calida sunt & sicca. unde q̄tum ex influxu lune atq̧ signorum nullum natura sentit iuuamen contra morbum: imo morbus ipse potius iuuat cōtra naturā Similiterq̧ dum corpus lune in epicicli sui parte fuerit inferiori etiam centro epicicli stante in auge ecentrici ut supra. mouet tunc luna una cum cētro epicicli secundū successionem signorū motu ueloci gradibus. 15. fere in die naturali. ponatur igitur locus lune. gra. 26. capricor. in initii morbi tēpore super linea dicta meridiei. gradus tangens primam lineam creticam est primus gradus tauri. & hic similiter tria notātur. primum uelocitas est motus lune. zm paruus est arcus quem habet per transire. 5. gradibus fere diminutus a. 90. ratiōe cuius. 6a. die pueniet ad lineam creticam. Et 3m eq̄litas est cōplexionis signoꝝ in utraq̧ qualitate quoniā ambo frigida sunt & sicca. unde similiter ex influxu lune nullū sequit iuuamentū nature contra morbū q̄propter & hii dies. uidelicet. 6a. & 3a. nō sunt dicti cretici nisi mali & suspecti apud medicos. & in hiis ut plurimū aut moriunt egrotantes si nullum aliud auxilium ex superiori radice ac inferiori arte medicine pro

uidentiaq; medici salubrius administret aut fit in hiis diebus crisis imper-
fecta quod accidit dum fuerit in angulo cretico aliquis planetarum beni-
gnus contrarie q̄litatis ipsi morbo.Quod si fuerit ibidē planeta malignus
corpaliter aut per aspectū eiusdē cōplexiōis cū morbo tunc mores est in
ianua ac diuine misericordie est eger ipse signis pronosticis relinquendus.
Quod si luna in motu suo in uelocitate ac tarditate excessum non habue-
rit ad angulum perueniet creticum.7ª.ac.14ª.die &c. eritq; signorum as-
pectus in ambabus aut ī una saltē qualitatū cōtrarius.unde fit ut plurimū
crisis bona.aliis ex parte tā supiorꝝ q̄ īferiorꝝ radice nō cōtra opantibus.ut
satis declaratū est supra.Et ita sentiendū est in aliis angulis ceteris pibus:

De stellis fixis ac ipsarꝝ maturis in hac pte magis necessariis.

6 Quoniam supius dictū est de quibusdā stellis fixis in qualitatibus cri
sium dignoscendis necessariis.oportunum est & illas earundemq; naturas
& gradum cum quo quelibet ipsarū mediat celum ī hac parte nobis com-
petētes explicare.nec ipsarū uera loca & ut pria pte huius dictū est secūdū
motum lōgitudinis zodiaci congruit reiterare. Dicitur autem gradus ille
mediare celū.qui p motū diurnū una cū ipsa stella simul ac eodē momēto
ad lineā puenit meridiei.Quod qdē p tabulā seqntē faciliter scire poteris.

Nomina stellarum	gra.cum quo mediant celū.	natura
Venter cete	.24.	ueneris
Andromeda	.6.	ueneris
Casopia	.2.	martis
	Taurus	
Triangulus	.1. .30.	mercurii
Caput algol	.11.	satur.& iouis
Perseus	.14.	satur.& ue.
Plyades	.15.	martis & lune
	Gemini	
Aldebran	.3.	martis & ue.
Hyrcus	.12.	martis & mer.
Rigil	.14.	satur.& iouis
Audax	.22.	martis & mercurii
Lepus	.19.	satur.& mercu.
	Cancer	
Canis maior	.5.	iouis & mar.
Canis minor	.16.	mercu.& mar.
	Leo	
Nomina stellarum	gra.cū quo mediant celum	natura
Cor leonis	.22.	iouis & martis
	Virgo	

Cauda leonis	.19.	ue.& satur.
Caput corui	.27.	satur.& martis
	Libra	
Spica	.14.	ue.& mercu.
Boetes	.30.	iouis & martis
	Scorpius	
Corona septentrionalis	.10.	ue.& mercu.
Libra	.7.	satur.& mercu.
Lupus	.23.	satur.& martis
	Sagittarius	
Cor scorpii	2.	martis
Serpentarius alias medicus.	.17.	satur.& ue.
	Capricornus	
Testudo	.4.	ue.& mercu.
Aquila	.19.	martis& iouis
	Aquarius	
Delphinus	.1.	saturni & martis.
Cauda galline	.4.	ue.& mercu.
	Pisces	
Equus secundus	.7.	martis & mercu.
Aquarius	.5.	satur.& mercu.

Nota q̄ idē est modus opandi cū hiis stellis fixis sicut de plāetis dictū est nam posito gra.lune ad horā inicii morbi acuti sup linea meridiei ut supra Si tūc aliqua harū stellarum aliquem ex angulis.16.contangat. id significat quod ipse planeta cuius nature fuerit licet debilius ut plurimum.

De quibusdam regulis practicāti phisico necessariis ī horarum electionibus pro medicinis dandis oportuno tempore dato omniq; semota necessitate.

Et primo de laxatiuis eradicatiuis

.8. Dicit ptolomæus.19.ppositiōe centilogii.Purgatorium si quis accepit luna cū ioue existente:abbreuiabit eius opus & effectus ipsius minuet. qđ hali ī comēto declarat:nā effectus medicīe nō ē corpi cōnat alis:īmo humores attrahit uires nat e supando.cū igit nat a uirtute medicīe fuerit fortior:phibebit ac dīnuet illius effectū.iupiter.n.nat ā cōfortat.& ī cōiūctōe ipsius cū lūa corroborat & auget fortitudinē effectū medicīe phibentem.

Aptiora signa in farmatia sumenda sunt aquatica:que sunt.Cancer.scorpius & pisces.quorum melius signum est scorpius:deterius uero cancer.

Non est bonum purgatiōibus uti per secessum luna cum planeta retrogrado:aut īsignis rumināt ibus existēte.quoniā aut uomitū puocāt ac nau

ſeam aut notabiles leſiones corpori inferunt·precipue ſi ipſa ſigna rumi-nantia fuerint aſcendentia.aut luna aut planeta retrogradus fuerit in aſcẽdente. albertus in ſpeculo.

In farmaciis dandis.non ſit luna coniuncta ſaturno.aut marti.corporaliter nec aliquo maliuolo aſpectu.ſaturnus enim nimium reſtringit.mars autem uſq; ſanguinem euacuat.albertus ubi ſupra.

Purgatoriũ accipere luna in ſcor.aut piſ. exiſtente domino ſimiliter aſcẽdentis coniuncto planete exiſtenti ſub terra. corporaliter aut per aſpectũ benignum laudabile eſt.Si uero coniunctus fuerit.d.aſcendẽtis planete exiſtenti in medio celi.patietur nauſeam.ac medicina mouebitur.& in eo nõ morabitur ptholomæus.zi.centilogii.

Egrotante membro quocunq; eradicetur materia peccans ab eodem luna exiſtente in ſigno illi membro deputato ſub terra cum tunc materia ipſa facilius educatur.

In omni euacuatione bona.ſit luna deficiens lumine & numero.In omni egritudine oculorum curanda.ſit luna aucta lumine.& numero libera ab infortunis & maxime a marte.

De medicinis confortatiuis ac alteratiuis.

9 Cum fuerit intentio medici calefacere ſit luna in ſigno igneo. aut ſit aſcendens ſignum igneum.Si infrigidare cupit ſit luna in ſigno aquatico aut ſaltem aſcendens ſignum aquaticũ.Et deſiccare ſi petis ſit ſig^m lune aut aſcendens ſignum terreum.Si uero humectare deſideras ſit ſignum lune aut aſcendens ſignum aereum.

In augumẽtatione membri.aut cõfortatiõe uirtutis ſit luna aucta lumĩe & numero.Et dicitur aucta lumĩe quando recedit a ſole.diminuta dicit̃ cũ applicat ſoli.Aucta numero dicit̃ luna.cũ fuerit ĩ parte oriẽtali ſui epicicli diminuta uero dicitur numero.dum fuerit in parte ſui epicicli occidẽtali.

De uomitu prouocando.

10 In omni uomitu laudabili prouocando aut gargariſmate ſternutatorio.aut etiam enematibus adminiſtrandis.ſit luna in aliquo ſigno ruminante.aut ſaltem aſcendens ſit ex ſignis ruminãtibus aut.d.eius in illis. aut etiã ſit luna planete retrogrado coniuncta.

De fleubotomia electa ac inſciſionibus faciendis.

11 Dicit ptolomæus.56.ꝓpoſitiõne cẽtiloquii.humiditates corpum in prima quarta lunatiõis creſcũt.in 2ª decreſcunt.in 3ª quarta accedũt.in 4ª recedũtq; propter omnis electa fleubotomia fieri debet ſecundũ ꝓportionẽ q̃ttuor etatũ hoĩum atq; lunatiõis ut iuueni ſit fleubotamia in q̃rta prima.adoleſcẽti in 4ª.2ª.quadragenario in 4ª.3ª.Et ſeni ſi oportunum fuerit in.4ª.4ª.In omni cõiunctiõe oppoſitione aut 4° aſpectu lune cũ mar-

te minutio sanguinis est uerenda. aut enim truncabitur uena aut superfluus fit san. exitus. Applicatio tamen ipsius lune ad trinū. aut sextilē aspectū martis laudabilis est. Dicit ptho. ppositiōe 20ª. centiloquii. Tangere mēbrū ferro. & luna ī signo eidē mēbro deputato existēte. uerendū est. quoniā luna humiditatum mater auget illā in mēbro illo ī cuius signo fuerit. tāgere qdē membrū ferro est illud uulnerare. & addere uulneri humiditatē: multiplicat nocumentū. & hoc pluries est exptū. Nam albertus ī speculo capitulo de electiōibus dicit ex hoc īfinita incōueniētia se uidisse illis q similibus nō attēdūt. Narrat enim de quodā patiēte fistulā quādā circa caput lōgaonis quā cum chirugicus. ignarus incideret. & luna ī scor. existente illas ptes aspiciēte absq3 uene incisione inuētus est mortuus eadē hora. Et ego quidē temporibus meis multos uidi fieri errores. Inter ceteros incisus fuit quidam calculosus circa uerenda luna existente in scorp. & mortuus est eadem die. Alter qui fleubotomatus fuit de cephalica ī brachio dextro doloris capitis occasione per quendam nihil ad hec aduertentē & luna īgemīs marti applicante per oppositū in ascēdente qui absq3 cibo potu & loquela mortuus est quasi subito. Et alter uulneratus est in coxa & luna ī sagittario in 4° aspectu saturni mortuus est die 3ª. Et alios errores irremediabiles a plurimis fidedignis intellexi que cā breuitatis relinquo.

Non tamē penset quis celestiū uiriū effectus ineuitabiliter in nostris corporibus produci: tamq̄ a causis īmediatis: quibus positis necessario seqtur effectus. sed illas primas scias esse causas mouentes ac disponentes causas secūdas ad suos effectus producendos subordinatim ab illis dependentes quibusq3 cōpetētibus remediis resistere possumus. dum aliquod futurꝝ nociuū ex illis iā ante a prescimus ut dum illorꝝ influxus de necessitate nature ac diuina dispositione ad nostra radiauerit corpora. materiā nō repiat aptam nec dispositam. Nec de singulis tam fiendis q̄ euitandis. in particularibus canonibus oīa sic exprimi possunt quin sane & sub uniuersaliū regularum snīa sint concipiēda. Nā ut narrat gordonius ī libro suo de fleubotōia capitulo. 14. in fine. in seipso quadā uice fleubotomiā fecisse luna in gemīs existente nec umq̄ melius sibi accidisse. Admittimus qdem ac possibilem rē dicit. potuit enim tūc domius ascēdē. aut mercurius aut aliqs aliorꝝ planetarꝝ trino aspectu lunā aspicere aut ipm dominū ascendentis aut fortassis erat luna ī cadēte domo ī qua uirtus enim diminuitur. unde damnū īpediendo euitauit. Quapropter nō sufficit simpliciter dicere luna existēte ī tali aut tali signo bn̄ aut male accidet sed oīū aliorꝝ plāetarꝝ loca ī dōibus ac eorūde aspectus. ignorarī n̄ dēmus: nec de raro cōtigētibus fiēda lex pcipitur.

Tēpus quo signū aliquod aut gra. quicūq3 in quacūq3 regione uolueris incipit ascendere scire inuestigare.

12 Pone signũ ĩtentũ aut quecunq; uis gradum eius super orizonte ori entali cuiusuis regionis.demum scito uero loco solis illius diei qua scire desideras pone ostẽsorem sup gra.solis in zodyaco mobili notatũ.& locus ĩtersectionis ipsius in circulo horarũ ac minutoꝝ est tp̃s ascẽsionis illius signi aut gra.intenti ĩ regi one illa.p hũc enim modum scies medicine potionis aut alterius medicaminis applicandi tempus electum.

Gradum ascendentem in quãcunq; regione ad omneq; tempus intentum inuestigare.

13 Pone ostẽsorem super.hora.ac minuto intentis in limbo descriptis.ad quẽ oñsorẽ pone gra.solis ĩ zodyaco mobili reptũ. Et signum ac gra.eius tangẽs orizonte oriẽtalẽ.cuiusuis regiõis est ascẽdẽs ad illud tp̃s in illa regiõe.Et per hũc modũ faciliter ĩ hoc instr̃o cognoscis gra.ascen. nõ in una regiõe tãtũ.ĩmo p totũ orbẽ ĩ oĩbus regiõibus simul & semel. quoniam qlibet gra.cõtangẽs aliquẽ ex orizontibus.ẽ ascẽ.illius regiõis ad eandẽ horã.

Inquanto tempore in qua uis regione quodlibet signũ ascendit inuestigare.

14 Pone initiũ signi intenti super cuiusuis regionis orizonte & nota gra. medii celi q uidelicet tangit lineã meridiei.Et posito fine ipsius signi sup eodem orizonte considera dictũ gradũ medii celi notatũ.sup quẽ pone oñsorem & hore ac minuta ab ipso ostẽsore ĩ circulo horaꝝ contacta sunt tp̃us quo totum ascendit signum super terra eiusdem regionis.

Tempus ortus occasusq; solis in qua uis regione ad quẽcunq; diem placuerit inuestigare.

15 Pone gra.solis illius diei ĩtẽti sup orizõte regiõis oriẽtali sup quo gra.solis pone ostẽsorẽ q ĩ circulo libi ostẽdet tibi horã ortus solis ĩ illa regione. Similiter sup orizõte occidẽtali eiusdẽ regiõis eodẽ gra.solis posito super quo situet᷑ idẽ oñsor.& ĩ horaꝝ equaliũ circulo ostẽdet horã occasus solis.

De horis inequalibus diuidendis.

16 Arcus diurnus diei ac regiõis ĩtẽte supius ĩuestigatus ĩ.12.ptes diuidat᷑ equales p gra.limbi q sunt gra.eqnoctialis ab oriẽte ĩchoãdo.& ĩ occidẽte terminando arcus similiter eiusdẽ diei nocturnus ĩ alias didat᷑.12.ptes eq̃les & sunt ptes.24.q̃libet.n.ptiũ dicit᷑ hora eq̃lis.ita q; prĩa pars ab oriẽte inchoãdo dicit᷑ eẽ hora prĩa eiusdẽ diei noĩe appellata 2ª dicit᷑ alterius planete seq̃ntis ui3 noĩata.3ª noĩe tercii plãete ĩ ordĩe.& 4ª.noĩe q̃rti & sic de aliis secũdũ plãetaꝝ ordinẽ ac eiusdẽ ordĩs reiteratõnẽ usq;.24.Ita ui3 q; si dies intẽta fuerit dies mercurii.prima dictarum horaꝝ inequalium.dicit᷑ hora mercurii.2ª hora lune.3ª hora saturni.4ª iouis.5ª martis.6ª solis.7ª.

ueneris.8ª iterum mercurii.9ª lune.10.saturni.11ª Iouis.12ª.maris.13ª solis q̃ dicit̃ prima noctis.14ª ue.15ª.mercurii & sic deinceps usq̃.24.Et secũdũ di uersitatem regionum differentia erit istarum horarum magna & notabi lis.Cuius diuersitatis q̃titatem experientia te docebit.

Horã inequalem ignotã per equalẽ & notã inuestigare.

17 Prĩo diuiso arcu diurno similiter & nocturno quelibet ipo℞.12.ptes eq̃les mõ supradcõ ĩter gra.eqnoctialis.pone gra.solis una cũ ostẽsore sup quacũq̃ uolueris hora equali ĩ limbo signata & q̃cumq̃ enim ptiũ supradi cto℞ 24.intersecauerit.nota.ipsa enim est illius planete hora sup quam in ordine ceciderit:ab oriente computando ab ipso planeta.cuius est dies in choãdo donec perueniatur ab partẽ ab ostẽsore cõtactã modo iam .dicto.

De humorum motibus ex motu diurno.

18 Et scito q̃ q̃ttuor hnmoribus nr̃i copis die q̃libet accidit motus secũdũ cursum solis diurnũ ĩ dcis ho.ĩeq̃libus.Ita q̃ tribus ho.añ ortũ solis. & aliis tribus post ortũ solis dñat̃ san.seq̃ntibus.6.ho.ĩeq̃libus dñat̃ colera demũ aliis.6.ho.ĩ ordĩe dñat̃ humor melẽcolicus.ĩ ultĩs.6.ho.ĩequalibus flegma uiget.unde uersus. A nona noctis.donec sit 3ª lucis.Est dominus sanguis.6. in sequentibus horis.Est uigor in colera donec sit.9.diei.post niger humor adest donec sit 3ª noctis.postea flegma uiget donec sit 9ª.quietis.

Quomodo est dictis ho.inequalibus septem die℞ ebdo made ꝓuenit ordo & nõ ab ipsis planetis septem in situ.

19 Constat ex ueterũ demõstrationibus saturnũ supremũ esse planetam in situ.post quẽ iupiter mars.sol.uenus.mercurius ultĩoq̃ luna in ordĩe se quunt̃.hũc ãt ordinẽ.7.dies ebdoᵉ ad ĩstar.7.plãeta℞ nũcupate nõ sortiun tur.sed q̃a prĩa ho.diei ab ortu solis ĩchoans illius ẽ planete cuius est dies.2ª uero plãete seq̃n.tertia plãete tercii & sic cõseq̃nter.doᵉ finitis ho.24.alter ĩcipit dies ab ortu solis 2º q̃ nomẽ a plãeta.25ᵉ ho.q̃ nũc prĩa ẽ alterius diei adipĩscit̃ sicq̃uoq̃ dies ab hora & hora a die nomẽ suscipit.q̃lis ẽ igit̃ ho.25. ĩ ho.ĩequalibus talis est ip̃a dies seq̃ẽs ĩ ordine uerbigr̃a.hodie dies est do minica q̃ & solis dicit̃ prĩa igit̃ hora ĩeq̃lis est solis.2ª ue.3ª mercurii .4ª.lũe 5ª saturni.6ª iouis.7ª martis.8ª iterũ solis.9.ue.& sic ordinatĩ usq̃.24 q̃ est ultima & est mercurii ergo 25.que est prima diei seq̃ẽtis.est hora lũe qua re & dies lune appellatur.& sic intellige de aliis.

Verum ascendens ad tẽpus coniunctionis oppositionis aut aspectus luminariũ aut alio℞ quorũcunq̃ planetarũ inter se ad quamcunq̃ uis regionem inuestigare.

20 Prĩo posito ostẽsore sup hora ac minutis cõiunctiõis aut oppositiõis in circulo horarum in limbo inuentis uolue zodiacũ mobilẽ donec ad ip

sum ostēsorē puenerit dies cōiūctionis aut oppositiōis aut aspectus in mē sibus pui circuli reptus. hoc facto scias q gradus zodyaci contingens orizō tem orientalē tue regionis est uerus gradus ascendēs ad tps ppositū. nec ī istis est oportunū per gradū solis operari sicut superius est dictū ī canone gradus ascendentis indagationis. cuius ratio in sequenti cañ. detegetur.

Equatio dierum unde ortum habeat. Et quando debet addi uere meridiei quando uero non.

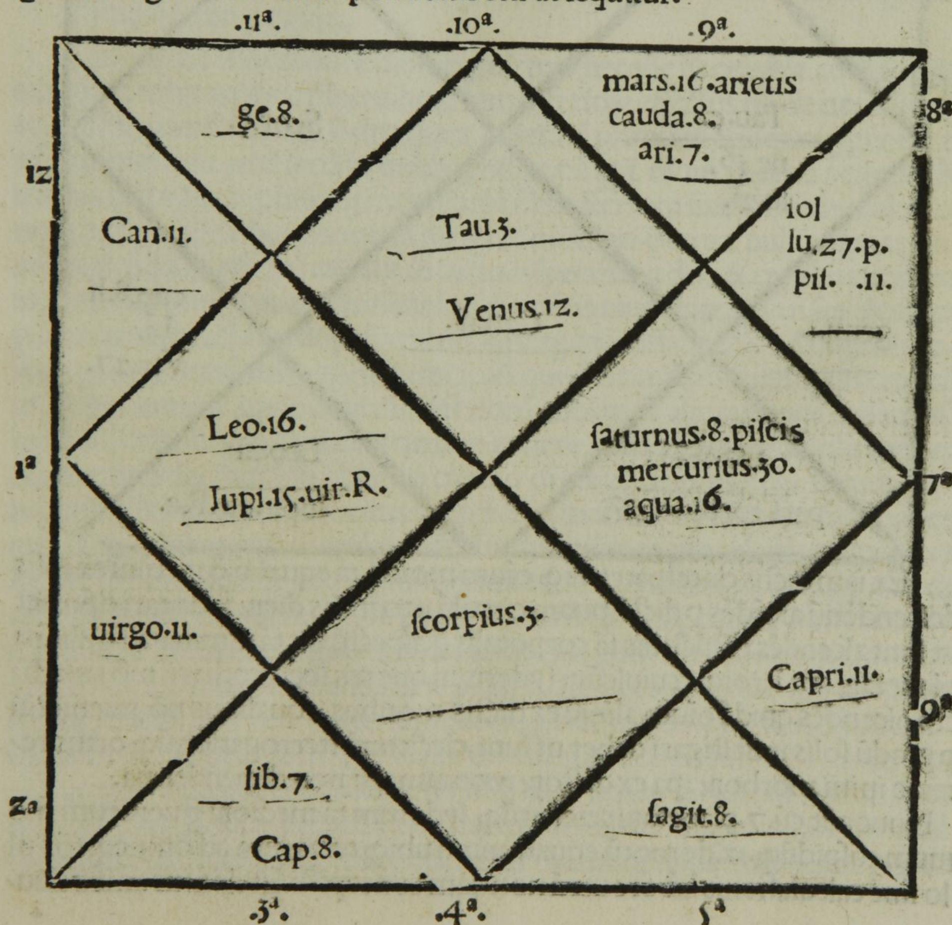
zi Apud tam ueteres q̄ modernos ardua qō sepius euentilata comperit quare dies naturales inter se differentiā habent in augmēti aut decremēti excessu. Ipsa similiter equatio dieꝝ. qd sit. & cur uulgari meridiei quādoq addit qñq uero nō. p cuius respōsiōis declaratiōe. Notādū est q duplex recipit dies naturalis. Vnius dicit medius ad īstar medii motus solis ī quo. uniformis & equalis cōpit motus sup polis mūdi semp. Et est tēpus quo sol reuoluit in eqnoctiali a meridie in meridiē cū tāta portōe ipsius eqnoctialis. q̄ta mouet interim sol cōtra firmamentū medio suo motu in zodyaco. nā sicut hec poritio in zodyaco semp est equalis. Ita & ī eqnoctiali semp cōpitur uniformis. Et est hec reuolutio. 360. graduū. 59. minutoꝝ & 8. secūdorū singulis diebus equalibus sup polis mundi in circulo recto. Et p hūc diē naturalē mediū & equalē calculant medii motus solis & oīum planetaꝝ q semp sunt equales. hoc itaq sic fieri debet ut equalitas tpis semp equalitati motus correspōdeat & ecōuerso. Alter dies naturalis dicit uerus. & est tps quo corpus solare recedēs a linea uere meridiei. ad eādēq reuertit. hoc āt tps est ī equale. & licet hec dies semp sit minor die medio una tñ dies naturalis uera alteri diei uere nō ē equalis. duplici de cā. una ppter eccētricitatē solis. rōe cuius nūc citius. nūcq tardius mouet. Altera pp ascensionum signoꝝ īeq̄litatē. nā signū ppīqus solstitii pūcto maiorē ex gradibus eqnoctialis h3 ascēsionē q̄ signū ab eo remotū. ex hiis igit duabus occasiōibꝫ cā p3 māifesta drīe excessus augmēti & decremēti unius diei naturalis uere ab altera uera. Cōtingit ēt rōe augis solis. ac ecētricitatis eius nrīs tpibus exñte sole circa. zi. aut. zz. gra. aquarii diē naturalē uerā equalē esse diei naturali medie cū utraq ipsarū reuolutio sit. 360. gra. 59. mi. & 8. secūdoꝝ recedēte qdē sole ab hiis locis mīorat dies naturalis uerus aliquādo plus aliquando qdē minus. hec āt drīa diei uere a die media semper equali dicitur equatio dierū & has diminutiones ascensionū signorū oīum ac gra. cōtingentes a tpe quo sol fuit in. 18. gra. aquarii doc anno perfecto simul cum aliis diminutionibus puenientibus ex ecētricitate solis. collexit arzarchel tpe suo quas seriatim collocauit in tabula ascensionū signoꝝ ī orizōte recto ut cū eis dies naturales uere ac ineq̄les reducerent ad equales dies cū igit oēs motus planetaꝝ cōiūctiōes oppositiōes & aspectus equant ad meridiē. nō debes ītelligere ad meridiē uerā quādo ui3 sol pcise est ī līea meridiana. īmo post

meridiẽ tantũ q̃tum equatio illius diei correſpõdet de tẽpore uidelicet ꝑ quolibet gra.quattuor miuta hoͤ &c.que oportebit addere uere meridiei ſecundũ canonẽ illius tabule qua opatione ĩ hoc libro noſtro nõ ĩdigemus quia dies menſiũ ſupradicti pui circuli cõtinent in ſe dcãs equatiões dierũ. Quapropter dũ aſcendẽs ſcire uoluerimus alicuius cõiũctiõis aut oppõnis ſiue aſpectus.debemus ponere diẽ cõiunctõis.in ipſo puo circulo reptũ.ſup hoᵃ.ac minuto eiuſdẽ cõiunctõis ĩ limbo reptis.& gra. cõtangens orizõtẽ orientalẽ dicitur aſcẽdens illius coniunctõis.Cũ autẽ ſcire cupis aſcendens initii morbi noto tpe aut hoͤ elcõnis medicĩe ſumende .aut aſcen . alicuius interrogat. ac hmõi non addimus illam equationem dierum nec eadem egemus.ſed tunc per gradũ ſolis eſt operandũ ut dictũ eſt in cañ.ſupraſcri pto.incipiente pone oſtenſorem ſuper hora ac minutis intentis &c.

Cuſpides duodecim domorum celi ac figurã diſpoſitiõis eius ad omnẽ tẽpus q̃cũqꝫ ue regionẽ placuerit Erigere.

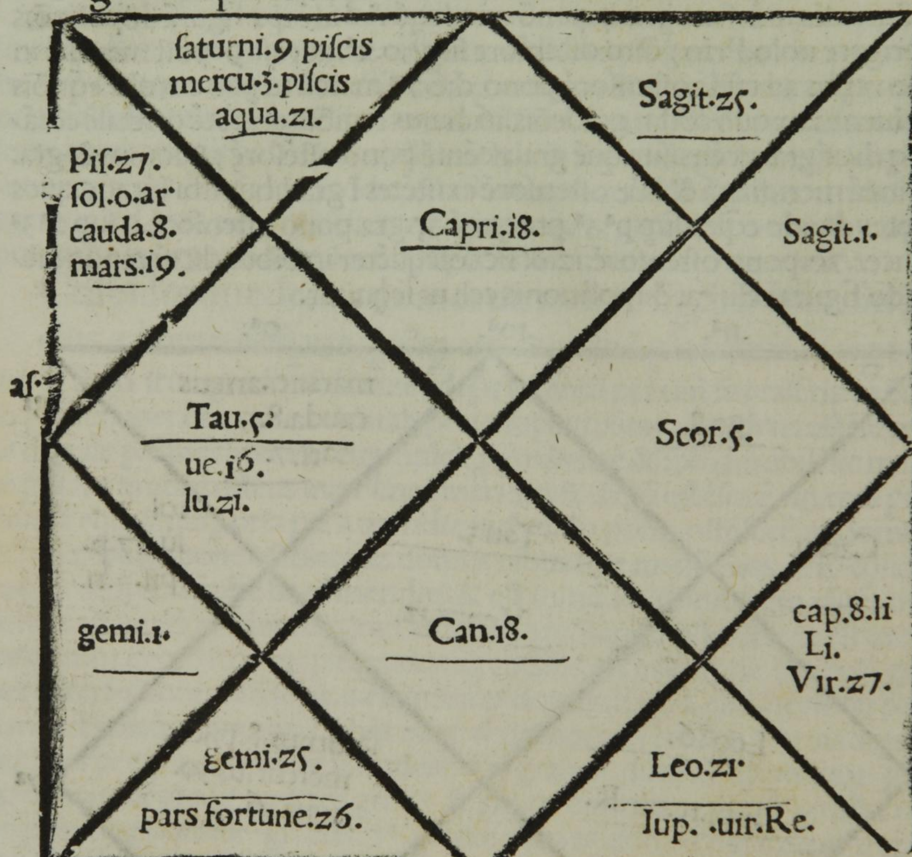
zz Prĩo ſcito gradu aſcẽdente ad tp̃s intentũ per cañ.ſupraſcriptũ & ipſo poſito ſuper orizonte orientali.pone ſuper ipſum aſcendens oſtẽſorem pͤ domus ptẽ uidelicet ex cẽtro mũdi ꝑgredientẽ & ipſo ĩmobili ſic manẽte gradus limbi exiſtens inter lineã meridiei & dictũ oſtẽſorẽ . in tres ptes diuide equales.ſup prĩa pte a meridie inchoãdo pone oſtẽſorẽ.ii.domus. & ſup zᵃ parte pone oſtẽſorẽ.iz.domus oĩbus fixe manẽtibus.prĩo cõſidera gra.zodyaci tãgẽtẽ lineã meridiei.& eſt initiũ.ioͤ.domus.gra.tãgẽs oſtẽſorẽ.ii.eſt initiũ.iiͤ .domus.gradus uero quẽ cõtangit oſtenſor.iz.eſt initiũ izͤ domus.demũ ſcito ꝙ ipſe gradus aſcendens eſt initiũ prĩe domus gra. uero ĩterſectionis oſtẽſoris.z.eſt initiũ zͤ domus.Et gra.quẽ ĩterſecat oſtẽſor.3.eſt initiũ .3ͤ.domus. Et hẽs nunc.6.domos celi erectas.ceteras autem ſex ſcies per gra.oppoſitos Ita uidelicet ꝙ gra.ioͤ domus opponitur gra. 4ͤ domus.& gra.iiͤ opõitur gra.5ͤ & gra.iz opponitur gra.6ͤ.gradui uero prime opponitur gradus .7ͤ gradui uero zͤ domus opponitur gra.8ͤ domus.Et gra .3.opponiť gra.9ͤ.domus.ſicqꝫ habes cuſpides .iz. domorũ erectas ad ho.regionemqꝫ intentas.hoc facto quemlibet planetarum cum capite ac cauda draconis in domo ſua collocare debes in illa uidelicet in qua gra.ueri ſui loci reperies.ſicqꝫ facies de gradu partis fortune ac aliarũ partiũ:quas partes reperire te docent.alchibicius:Guido:bonatus Io.de ſaxonia ceteriqꝫ doctores q̃ plures ſatis late materiam hanc tractantes.Hic aduertendum ſcias ꝙ ſic oſtenſor.iiͤ domus ſemper diſtare debet ab oſtẽſore.domus.3ͤ.3o.gradibus de gra.limbi.Ita & ĩter.iz.&.z.oſtẽſores ſemper diſtantia debet eſſe gra.6o. de eiſdem gra.limbi.quapropter ſi extrinſeca quadam occaſione fortaſſis uiolenter dictos contingeret oſtenſores ultra debitã eorũ diſtantiã ſegregari tua intereſt illos per dictos gra.limbi ad congruum ſtatum reducere.priuſq̃ ad.iz.domorum erectionũ accedas

Canonis supradicti iudicialis figure erectiõis declaratio p Exẽplũ. Propõito tpe uidelicet cõiũctiõis lũiariũ ĩmediate p̃cedẽtis ĩtroitũ solis in ariete p̃sẽtis ãni natĩtatis dñi.1494.currẽtis.qđ ẽ.marcii die.7ª.hoª.zª tamẽ.19.post meridiẽ diebus nõ eq̃tis ad ciuitatẽ Carpeñ.aut auinoneñ.cũ eiusdem sint lõgitudĩs.uidelicet gra.44.mõ quo seq̃t Ad idẽ tp̃s.figurã dispositiõis celi erigere uolo.Prĩo põito ostensore sup ho.zª. ac mi.19. post meridiẽ in limbo reptis ad eũdẽ ostensorẽ pono diẽ.7ᵐ marcii in p̃uo circulo eq̃tiõis dierꝝ ĩuentũ.ex quo cõstat gra.leõis.16.huius regiõis orizõtẽ oriẽtalẽ cõtãgere q dicit̃ gra.ascẽns.sup quẽ gra.ascẽntẽ pono ostẽsorẽ pᵉ domus & gra. iter lineã meridianã & hũc ostensorẽ existẽtes ĩ gradibus sibi sũt.105.quos in.3.ptes diuido eq̃les.sup pª.3ª.pte que ẽ.35.gra.pono ostensorẽ.11.sup zª 3ª uidelicet.70.pono ostensorẽ.12.& sic cõsequẽter in oĩbus dictũ canonẽ sequendo figura resultat dispositionis celi ut sequitur.

Simili mō eadēq uia ad tps ītroitus solis in arietē eiusdē āni.1494. currit martii die.10.hora.19.mi.& post meridiē di.nō equatis dispositiōis celi talis ut sequitur erigitur figura.exempli gratia ad eādē regionē ut supra.

Figura dispositionis celi.introitus solis in arietem.

Ex iam dictis clare patescit q̄ oīum motuū tā equaliū q̄ ineqliū ex ipsis descendētiū ascēdēs p dictū puum circulū equatiōis dierꝫ indagari oportet ut sunt ascendēs cōiūctiōis tā corporalis q̄ aspectualis tā luminariū q̄ aliorū planetarꝫ aut ītroitus cuiuscūq syderis in quē uis locū zodiaci mō iam dicto.ascendēs quidē oīum aliorꝫ ex dictis motibus equalibus nō pueniētiū p gradū solis inuestigari debet ut sunt.electionū īterrogationūq ortus rerū ac initii morborꝫ tpa ex dictorꝫ motuum tpe non dependentia.

Nunc aūt cū.7.planetarꝫ ceterorūq syderum tā mediorꝫ q̄ uerorum motuum cuspidūq.12.domorū equationum ubiq terrarum ad omneq tps ullo sine calculationis labore uerā notitiam concepisti.Et domus antea clau-

se nunc qdē apte clarus tibi patet ingressus quā recte si introieris ueterūq͡3 sane in ruminaueris documenta infinitū in eis occultatū sciē thesaurū iuenire ualebis. cōtingit tamē in arduis & altis sublimatū ītellectū uaneglorie temeritati iuncte cupiditatis cā & hostis antiq nunq̄ tēptare cessantis suasione sepius ad infima demergi. unde & hāc ꝓnosticādi sciam qdam nimiū extollunt alii uero satis indiscrete deprimūt. Quorum utriusq͡3 erroris causa ipsa uidet̄ animi infirmitas quapropter in qbus hiis īferioribus qualiter q͡3 ac in quibus nihil influūt dicta celestia corpora conueniens ac oportunū est tam rationibus q̄ auctoritatibus declarare.

Super quibus celestia corpora in hiis influunt inferioribus in quibusq͡3 non.

23. Pro cuius questiōis respōsiōe aliq ponent̄ hic ꝓpositiōes ī hac parte magis necessarie cum ꝓbationibus earundem sufficientibus intelligenti.

Propositio prima.

Licet ordīe stāte nature. diuinaq͡3 uirtute necesse sit celestia corᵃ in hiis corpibus inferioribus īfluere. hoꝝ tamē īferioꝝ effectus nō de necessitate eorūdē sequunt̄ īfluxus. Prima pars patet. nā primū in unoquoq͡3 genere ē cā eoꝝ que sunt post secūdo methaphisice. cū igit̄ oīum motuū primus sit motus celi octauo phisicoꝝ necessariū ē hec īferiora suis ī motibus alterationibusq͡3 a celestibus motibus dirigi & ordinari. ꝑterea. nullū agens naturale suū ꝓducit effectū nisi aut in uirtute specifica a deo & cestibus sic dotata aut in uirtute primaꝝ qualitatū in elemētis inuentaꝝ. ipsa nāq͡3 elemēta p suas uirtutes actiuas & passiuas nō sunt agētia sufficientia ad hoꝝ īfimorum generationē absq͡3 agēte principali quod est celū ab intelligētia motū 2º. de generatiōe. unde & horū inferiorū motus & alterationes reducunt̄ in motū celi tanq̄ in causam primā in genere phisico. Est enim solis motus cū ceteris syderibus sub obliquo circulo cā cōtinuationis hoꝝ īfimoꝝ generatiōis & corruptiōis. motus uero primi mobilis est cā ꝑmanētie habet etiā & quodlibet uiuēs certā ꝑyodū sue duratiōis ex pte celestis corpis licet ex pte speciei diuerse pōt ī quolibet īdiuiduo & abbreuiari & elōgari ut dicit. p. ibidē ꝑterea. dicit. p. prio metheoꝝ necesse ē hūc mūdū īferiorē latio nibus supioribus eē cōtiguū ut tota uirtus eius gubernet̄ īde. uirtutem dico agētis naturalis de potētia materie ꝓductā q̄ a supiori uirtute depēdētiā habet. nā ut dicit. S. Tho. ī tertio sūme cōtra gentiles. ca. 70. uirtus infimi agētis nō ex se suū ꝓducit effectū sed ex uirtute supioris proximi & uirtus illius a uirtute supiori & sic cōsequēter usq͡3 ad primam uirtutem siue causam que est celi in genere phisico. demū uirtus celi ab intelligētiis horum autē omnium uirtus ab ipso creatore descēdit omnium causa simpliciter prima

sicq̃ nullius est uirtutis actio nisi in uirtute diuina. oíum enim effectuũ cám tá mediatá q̃ ímediatá ipsam uirtuté diuiná esse dicimus mediatá dico cám quoniá mediátibus cáis secũdis diuine ꝓuidétie fit executio. est etiá ímedia ta cá cuiuslibet effectus cũ nullũ agés agit nisi in uirtute primi agétis. Nam sicut infimũ agens in effectus ꝓductione ímediatũ expitur actiuũ ita primi agentis uirtus ad eũdé ꝓducendũ effectum immediata comperit causa.

Secũda ps ꝓpositionis patet. ná q̧ quodlibet corpus ípressioné celestis corporis nõ recipit de necessitate hoc ex ineptitudine ipsius materie ꝓue nit que & si disposita fuerit ípediri poteri ac inepta reddi. Est ení hec mate ria uariabilis & fluxibilis semp nunq̃ in eodé statu permanens.

Nam ut dicit. d. s. in tertio cõtra gentiles. A cá remota nõ seqtur effectus de necessitate absq̧ cá ꝓxima. ꝓxime aũt cause hoꝝ inferiorũ effectuum sunt uirtutes elemétoꝝ actiue & passiue que cũ sint cause cõtingentes ab ítelle ctuali substantia ípediri possunt. unde celestes influxus recipiunt ad modũ recipientis & qa cuiuslibet susceptibile nõ est dispositionis cuiuslibet; rece ptiuũ secũdũ auic. in de uiribus cordis q̃obré unius & eiusdé cõstellationis influxus etiá numero ab unius speciei diuersis indiuiduis cõtingit posse nõ equo calle recipi ꝑpter diuersaꝝ materierũ diuersam dispositioné. hinc é q̧ dicit ptholomeus. 17. ꝓpositione cétiloquii. Rimare naturá rei & origi né subiecti uitá quoq̧ actus & passiões ipsius anteq̃ ꝓponas iudiciũ de illo. Etiá io. damasc. libro secũdo sníaꝝ. Corpora celestia nõ sũt ímediata gene rationis ac corruptiõis cá quare nõ de necessitate ex illis effectus ꝓueniũt Idé ptholomeus primo quadriptiti capitulo. 3. dicit. Rursus nõ est estiman dũ q̧ supiora sup sua significata ꝓcedát íeuitabiliter uelut ea que a dispositi one diuina cõtingũt sine medio & que nullatenus sunt euitanda necnõ que ueraciter & ex necessitate ꝓueniũt. & iteꝝ prima ꝓpositione cétiloqi. iudi cia que tibi trado sunt íter necessariũ & cõtingés possibile. item astrologus nõ debet dicere ré spáliter sed uniuersaliter. & idé í sapiétiis almagesti. uir sapiés dominabit astris. unde clarũ ac manifestũ est q̧ horũ inferiorũ effe ctus nõ de necessitate astrorum sequuntur influxus.

Secundo propositio.

Etsi corpa celestia nihil íprimũt in ítellectu nr̃o directe & p se aliqd ta mé ad nr̃am ítelligétiá opát ídirecte ac dispositiue. pria ps patescit ná clarũ est q̧ celestia corpora nõ agũt nisi in corporalia ítellectus aũt nr̄ est ímate rialis & ípassibilis. tertio de aía q̃re nihil agũt í nr̃o ítellectu. scđa ps p3 quo niá licet ítellectus de se nõ sit uirtus corpea eius tñ opõ cõpleri nõ põt absq̧ uirtutũ corpeaꝝ opatiõe q̇ sũt uis ymaginatiá ac meoratiá. nihil ení apphé dit ítellectus qđ prius nõ fuerit í sẽsũ. uirtutes ení sensitiue sũt corpee & or gani sate qbus ípeditis ípeditur intellectus opatio. ut patet in litargicis fre

neticis maniacis & melécolicis quoꝝ infinite ſunt ſpecies ſecundum io. de tornamira ſicqꝫ contingit opationé intellectus multis modis ĩpediri poſſe. unde & bonitas diſpoſitionis corporis humani facit ipſum aptum ad bene intelligendum; inquantum ex hoc predicte uires fortiores exiſtunt. huiuſmodi autem diſpoſitiones ad celeſtes influxus tanq̃ in cauſas primas reducuntur. unde auguſ. quinto de ciuitate dei. Non uſqꝫquaqꝫ abſurde dici poteſt ad ſolas corporum differentias afflatus quoſdã ualere ſydereos. Et io. damaſc. ſuper ſecundo ſententiarum alii & alii planete diuerſas complexiones habitus & diſpoſitiones in nobis conſtituunt. Similiter & ſcotus ſup eodem ſecundo ſententiarum. 14. di. q. tertia inquit. Ethereus ille globus q celum appellatur. omnia elementa ex ipſiſqꝫ corpora commixta certa lege gubernat. unde & humani corporis machinam omniumqꝫ ſenſuum organa nunc temperiei propinqua. nunc uero remotiora reddit. Senſus autem operationem ex organi imperfectione impediri certum eſt. Intellectuſquoqꝫ ſenſus debito carens amminiculo actus; ſui ordiné attingere minime poteſt. quod freneticorum maniacorumqꝫ errores clariſſime oſtendunt. quorum corrupta ymaginatio ſenſus deſiderium alterans uoluntaté allicit. ad uariarumqꝫ rerum proſecutionem ipſam inclinãs. Cum itaqꝫ uiatoris uoluntas ſenſus deſiderio plerumqꝫ obſequi ſtudeat. ipſumqꝫ deſiderium aſtrorum moderamini ſubiici concedamus. Haud abſurde uoluntatem ſyderum influxu inclinari dixerimus. nequaquam tamen eam cogi: qn contrarium liberrime eligere poſſit. unde ꝙ aſtrologorum de hominum moribus: plerumqꝫ uera ſunt iudicia deſiderii efficit uiolétia. Quod a moyſe geñ. octauo accepimus dum cogitationes inquit hominum ad malum prone ſunt & pͧuerſe difficulter corriguntur. Et albertus magnus in ſpeculo ſic ayt. Natus non iudicatur caſtus aut inceſtus iracundus aut patiens niſi ſecundum aptitudinem uel ineptitudiné nihilominus eligere poteſt hoc uel illud ſed ex operatione celi eſt ꝙ ad eligendum illud ad quod aptus eſt citius ĩclinatur. Indirecte igitur ac diſpoſitiue aliquid agunt ad bonitatem noſtre intelligentie. quamobrem ſicut medicus iudicare poteſt de bonitate intellectus ex corporis diſpoſitione tanq̃ ex cauſis ſecundis & proximis. ita & aſtrologus ex celeſtibus motibus tanq̃ ex cauſis primis & remotis diſponentibus cauſas ſecundas ad inducédũ talé aut talé corpis diſpoſitiõem &c. Et p hũc modũ ut dicit. S. Tho. in. 3° ſũe cõtra gétiles capi. octuageſimo q̃rto põt uerificari dictũ ptholomei. 38ª. cétiloqi. Cũ fuerit mercurius ĩ natiuitate alicuius in aliq̃ domoꝝ ſaturni & ipẽ mercurius fortis ĩ eé ſuo. dat bonitaté ĩtelligétie medullitus ĩ rebus radicalibus ac prĩcipiis artiũ & ſi fuerit ĩ duobꝰ ſignis mar. dabit ei fortitudiné & acuitaté pſidie aut bõitaté ſub

ite eloquentie &c. Hic est aduertendum quandocunque in astrologia simile inuenis dictum uidelicet quod talis aut talis planeta dat hoc aut illud intelligendum est secundum dispositionem & non simpliciter. aliter enim esset intellectus falsus. Vnde quidam hec ac similia dicta in sensum concipiunt reprobum secundum necessitatem qui & a ueritate elongati & seipsos & scientiam denigrant. permissum est enim christicolis secularibus scientiis erudiri. ut si que nobis utilia dixerint ad usum sacre & pie eruditionis anime aut corporis conuertamus quod si minus reprobando rationibus detestemur. quapropter ihero. super epistola pauli ad tytum &. 37. di. capitulo qui de mensa & uino &c. dicit quomodo si quispiam aduersus mathematicos scribere uelit imperitus matheseos risui pateat & aduersus philozophos disputat. dogmata phorum si ignorat discant ergo ea mente dogmata & doctrinam chaldeorum qua & moyses etiam omnem sapientiam egyptiorum didicerat. unde augustinus in de humana consolatione. Si qua uera dixerint phi tanque ab iniustis possessoribus in usum nostrum sunt uendicanda. quapropter & huius scientie grana colligemus relictis paleis uento.

Tertia. propositio.

Celestes motus nostrarum uoluntatum ac electionum non sunt causa ut dicit S. Tho. in. 3. contra gentiles capitulo. 85. quod patet nam uoluntas in parte intellectiua est aie tertio de aia cum igitur nihil directe imprimunt in intellectum nostrum ergo nec in uoluntate. preterea ois electio actualisque uoluntas imediate ex intellectuali apprehensione causatur cum non potest quis aliquid uelle nec eligere nisi prius intelligat nec intelligit nisi primo apprehendat. bonum enim intellectum est obiectum uoluntatis tertio de aia unde non potest sequi peruersitas in eligendo nisi intellectus iudicium deficiat in particulari intelligibili. & licet aliquam occasionem prestent celestia corpora super uoluntatibus & electionibus nostris in directe ac dispositiue inquantum imprimunt aliquid in uiribus sensitiuis ad quarum immutationem resultat in nobis quedam dispositio corporalis qua mouemur & inclinamur appetitu quodam sensitiuo ad hoc aut illud uolendum aut eligendum ipsa tamen uoluntas semper remanet libera. cum tales motus inclinatiui per modum passionis canti siue interiores siue exteriores fuerint non sint causa electionis necessaria cum quis per rationem illis libere resistere potest. Similes enim passiones dicuntur primi motus qui non sunt in potestate nostra de quibus lex neminem punit unde uulpianus cogitationis penam patiatur nemo ut in. l. cogitationis. ff. de peis. Primis igitur illis motibus ex celestium influxu per modum passionis aut ita si dixerim intrinsice tentationis diuina permissione nobis aduenientibus patienter tolerando ex libero nostro arbitrio sui gratia resistere possumus cum astrum in nullo nos cogit. fortissimis enim influentiis fortior est ipsa uoluntas.

unde greg. ī pastorali. hūanū est in corde tētationē ppeti. demoniacū uero intentationis certamine superari. Et paulus ad corīthios tentatio uos non apprehendat nisi humana. fidelis āt deus est qui non patietur uos tētari supra id quod potestis: sed faciet cū tētatione etiam ꝓuentū: ut possitis sustinere. Et iteꝝ ad romanos septimo. uideo aliam legem in membris meis repugnantē legi mentis mee: & captiuantem me in lege pcti: que est in membris meis. Infelix ego homo quis me liberabit de corpe mortis huius: gratia dei p. domniū nostrū iesum xpm. Igitᷣ ego ipe mēte seruio legi dei. carne aūt legi peccati. per mentē intelligo rationē. p carnē primos motus sensitiuos in uiribus nostris ab astris impressos: quibus incitamur ad hoc: aut illud uolendum appetitu sensitiuo. ꝙ autem dico primos motus ab astris imprimi. sane. non semper: sed ut plurimum ītellige: quoniam astra in hiis inferioribus non agunt nisi fortuite quodam modo: inqtum eis ab alio sic datum est: uidelicet ab ipso creatore. constat aūt ipsum deū quādoqꝫ preter astroꝝ flatū ī nostris corpibus opari: licet raro: forsā ut patet ī esau & iacob uterinis ac etiam & in aliis simul & in eodē forsan loco possibili posito natis quorum complexiones hītus atqꝫ mores inter se diuersificātur hoc enī est augustini potissiᵐ arguᵐ contra possidoniū. faustū epm. ceterosqꝫ manicheos. ac greg. cōtra presilianistas hereticos: qui huius scientie ꝓnosticationumˢ limites: ac metham excedentes: dixerūt oīa hec inferiora etiam & nostrarum uoluntatum ac electionum actus ab astris ordine quodam fatali de necessitate subdi ac relegari. Vnde quidam caldeorū ac babiloniensium reges cuiuslibet hominis sue regionis natiuitatē inscribi iusserunt: & cuius dispositionē cōtrariā ac tyrāni natiuitati aduersantē īuenerūt morti tradiderunt. Et ad huc peiori spiritu ducti: ipsorū quidam ignē colebant: uni iouem. alii solem. alii aliud sydus tanq̄ deum adorabāt. quaꝑpter diuina pietas certos quādoqꝫ preter: & ultra syderum uires: & ordinem nature demōstrat miraculosos effectus ut ipsum solū dominū & nō alium esse deum firmiter sciamus. Huiusce quidem ordinis quandam in hiis inferioribus uidemus similitudinem. Est enim rex sui regni uniuersalis gubernator & rector principalis. qui per suos proprios: ac principaliores consiliarios alios ordinat gubernatores capitaneos subcapitaneos ceterosqꝫ officiarios magnos & paruos q̄plures. quis igitur. quid in toto fiet regno scire cupit a primis consiliariis ac maioribus notitiam habere, si ualeat sciet: quoniam quidquid fiet: iam per consiliarios deliberatum est fiendum & ita ut plurimum fiet. Expedit tamen aliquando & ipsum principem siue regem aliqua singularia preter consiliariorum notitiam executioni mandare que cum a primis assistentibus consiliariis non sciuntur: necesse est ab omnibus aliis ignorari. Sicquidem & in humanis non tantum actibus sed

etiam dispositionibus percipere potes.sed hec raro. illa quidem utplurimũ accidere comperimus.Et iterum perpauci suis resistunt inclinationibus licet bene possunt.quoniam stultorum ĩfinitus est numerus. Solus enim sapiens.i.iustus dominabitur astris.

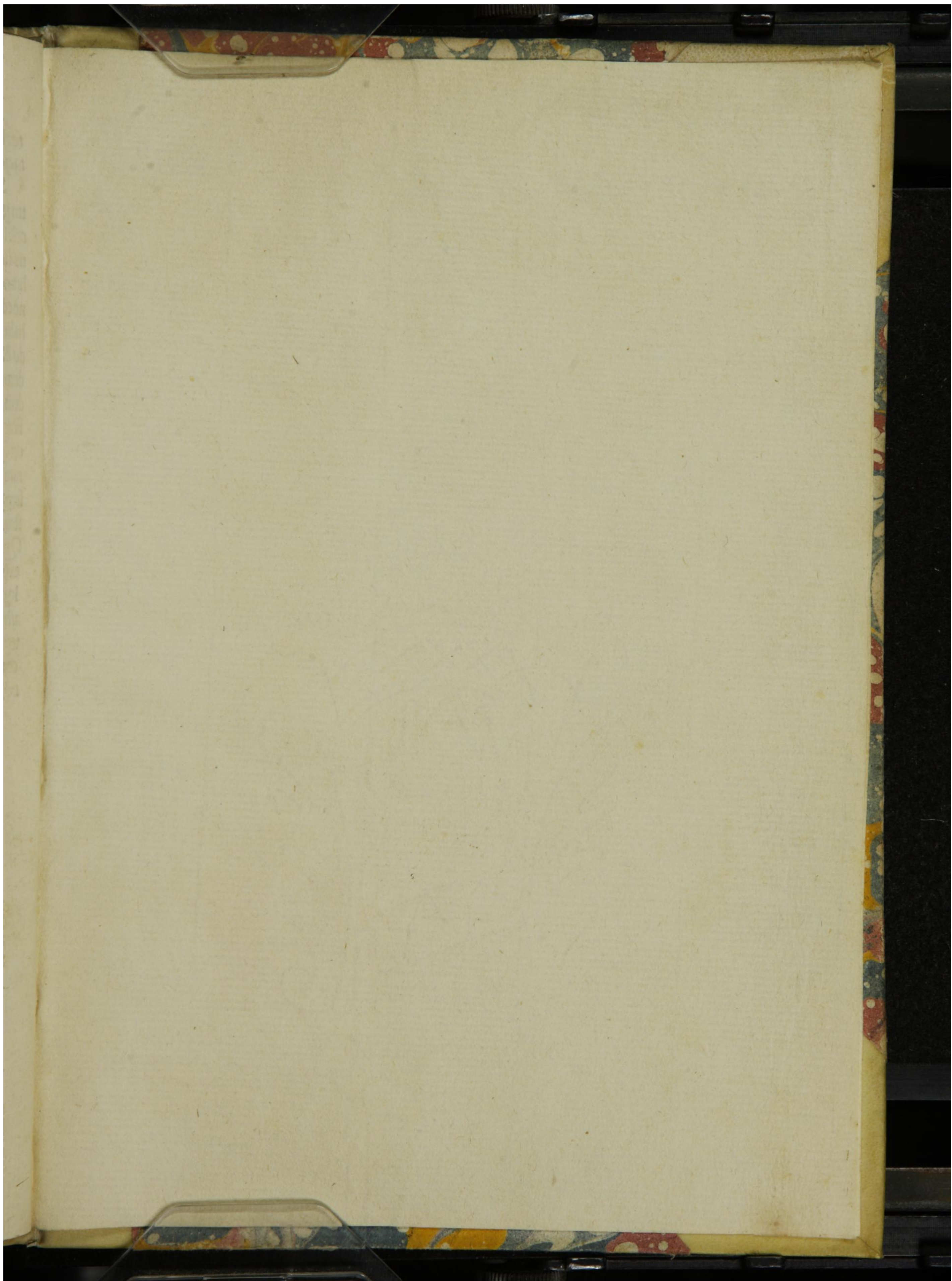
Qualiter quis fortunatus aut dissfortunatus dici potest ex superioribus causis.

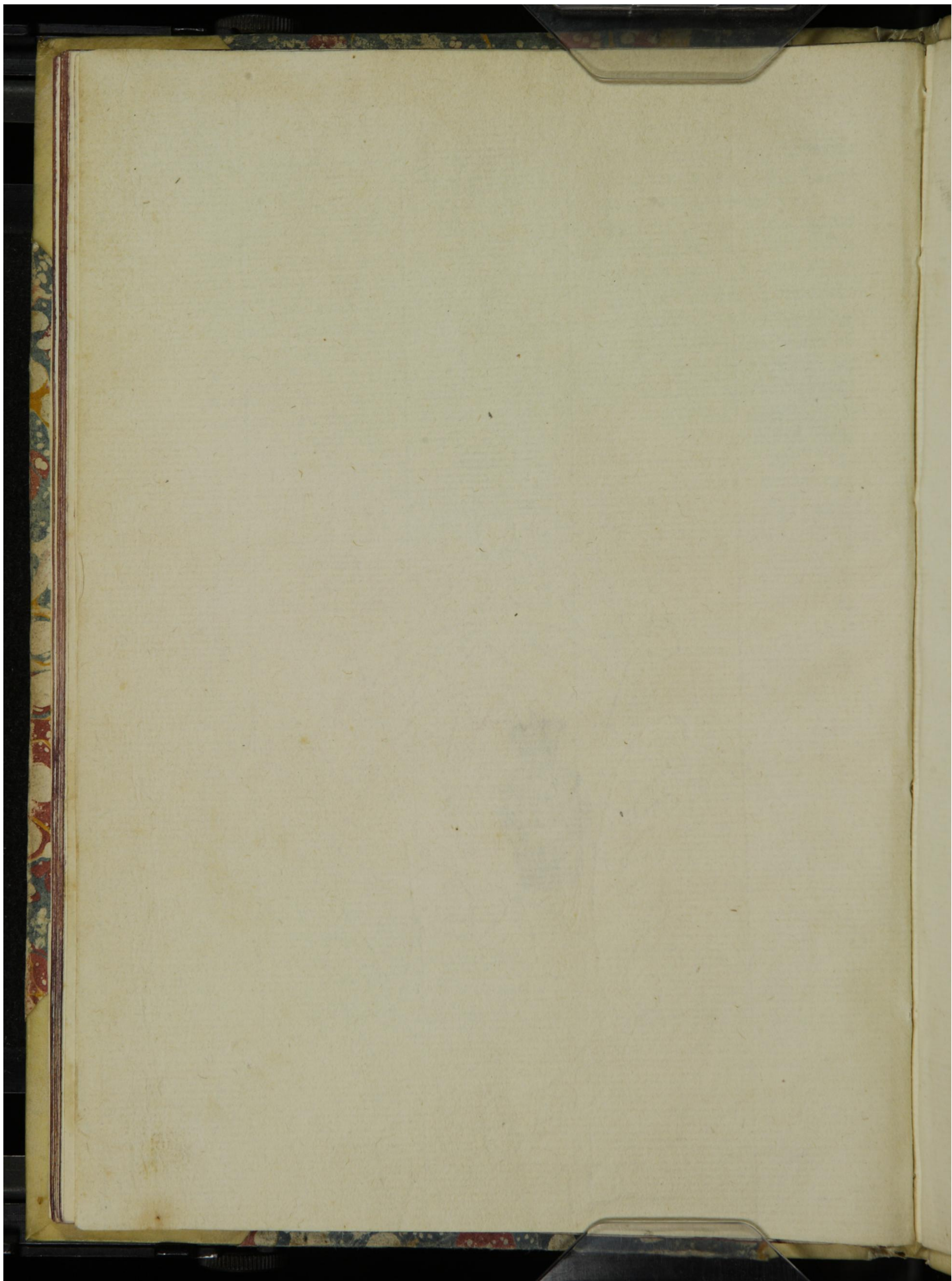
24 Experientiis q̃plurimis manifestum comperimus homini bonum aliquod aut malum quandoq; preter intentionem propriam cõtingere secundum quam aut bene aut male dicitur fortunatus.ut cum fodiens uineam thesaurum inuenit.aut serpentem illi nocentem quem non querebat. Et licet aliquem operantem preter propriam intentionem contingat operari & eidem aliquid euenire non intentum non tamen preter intentioné alicuius superioris cui subest ut dominus mittens aliquem seruum ad locũ ad quem iam alium miserat illo ignorante. Inuentio serui prius missi est casus fortuitus quo ad seruum secundo missum & econtra quia preter intentionem utriusq; est illa inuentio.non autem quo ad dimittẽtem sed est aliquid ordinatum.Et quia sicut dictum est supra homo sit ordinatus secũdũ uoluntatem sub ipso deo directe ordinante secundum intellectum sub angelo persuadente.& secundum corpus sub astro disponente. & hoc uidelicet inquãtum per eius impressionem in nostris corporibus relinqtur quedam dispositio corporalis qua naturaliter inclinati incitamur ad eligendũ per modum quo passiones inducunt ad electionem.tanq̃ igitur passionati intrinsecus eligimus nobis aliqua utilia aut nociua que tamen propria ratione non cognoscimus. nec potest hoc ex natura intellectus aut uoluntatis diuersa contingere.cum in omnibus hominibus una sit uoluntatis & intellectus natura.Et hec proprie non dicitur ĩtellectualis electio sed potius animi corporalis aut naturalis incitatio.& secundum hanc.quis bene aut male dicitur fortunatus. Si uero cum hoc ex angelico lumine intellectus ad eadem intelligenda illustratur.Et ex diuina operatione instigante inclinatur uoluntas ad eligendum aliquid sibi utile eius rationem ignorat nõ dicitur homo fortunatus sed gubernatus proprie & custoditus. Quoniam quo ad deum nihil dicitur fortuitum. Nam sicut uis actiua spiritualis nature.altior est corporalis ita est & uniuersalior unde nõ ad omnia ad que humana electio.& astri dispositio extẽdere se potest & quia uirtus anime humane aut syderis aut etiam angeli.particularis est in comparatione ad diuinam uirtutem.quequidem uniuersalis est respectu omnium rerum.potest homini aliquod accidere bonum.preter intentionem propriam.& preter astrorũ dispositionem.& etiam preter angelorum illuminatiõem non autem pre-

ter diuinam prouidentiam. Ex quo sequitur bona moralia non esse fortui ta quoniam preter intentionem acquiri non possunt.

Sciendum est etiam secundum quod dicit sanctus Thomas in tertio cõ tra gẽtiles capitulo. 92°. sicut inanimata quasdam occultas proprietates ex celestibus corporibus consequuntur. sicut uirtus magnetis ferrum attrahẽ tis. similiter herbarum ac mineralium uirtus attrahens corporis diuersos humores. & similia. Ita nihil prohibet ꝙ etiam habeat aliquis ex impressio ne corporis celestis aliquam efficaciam in operibus faciendis quã alius nõ habet. ut medicus in sanando. agricola in plantando. & miles in expugnan do &c. Et hoc ex debita ac indebita secundarum causarum dispositiõe a sy derum afflatu dependente quam tamẽ uirtutem preter astrorum afflatus deus hominibus largitur multo perfectius diligentibus se. ad opera sua ef ficacius exequenda. Ex predictis. ultima finalisq patescit cõclusio. ꝙ li cet q̃ multa per astrorum influxus tanq̃ per causas & signa eorum que uen tura sunt & ut plurimum fiunt per coniecturam quandam & cum timore semper & dubietate quadam comprehendere possumus. Non tamen no strum sed solius est creatoris altissimi de futuris effectibus determinare. Quapropter effectibus ex celestibus signis ꝓductis etiam millesies per te expertis fides certa ac euangelica de futuris non est adhibẽda. sicut nec ul lo ex signis a secundis causis prouenientibus. nisi coniecturalis. nec aliud astrorum uera sciẽtia docet. Cum unus tantum sit deus. cui soli omnia pre terita pariter & futura presentia confitemur. Cui & hec. & nos humilime commendo. Et hec sunt que mihi pro nunc. meliori iudicio semper sal uo super astrorum tã motibus q̃ influentiis generaliter occurrunt dicenda.

Et hic Finis expositionis canonum libri Desiderati equationis celestium motuum sine calculo. in honorẽ syderum conditoris qui & nos conseruare dignetur in euum Amen. Ex carpeñ. per Guillermum Egidii de uuisselrerc. ex Zelandia. 1494.

N° 503.11

Vedi a Catalogo = Wisselrerc